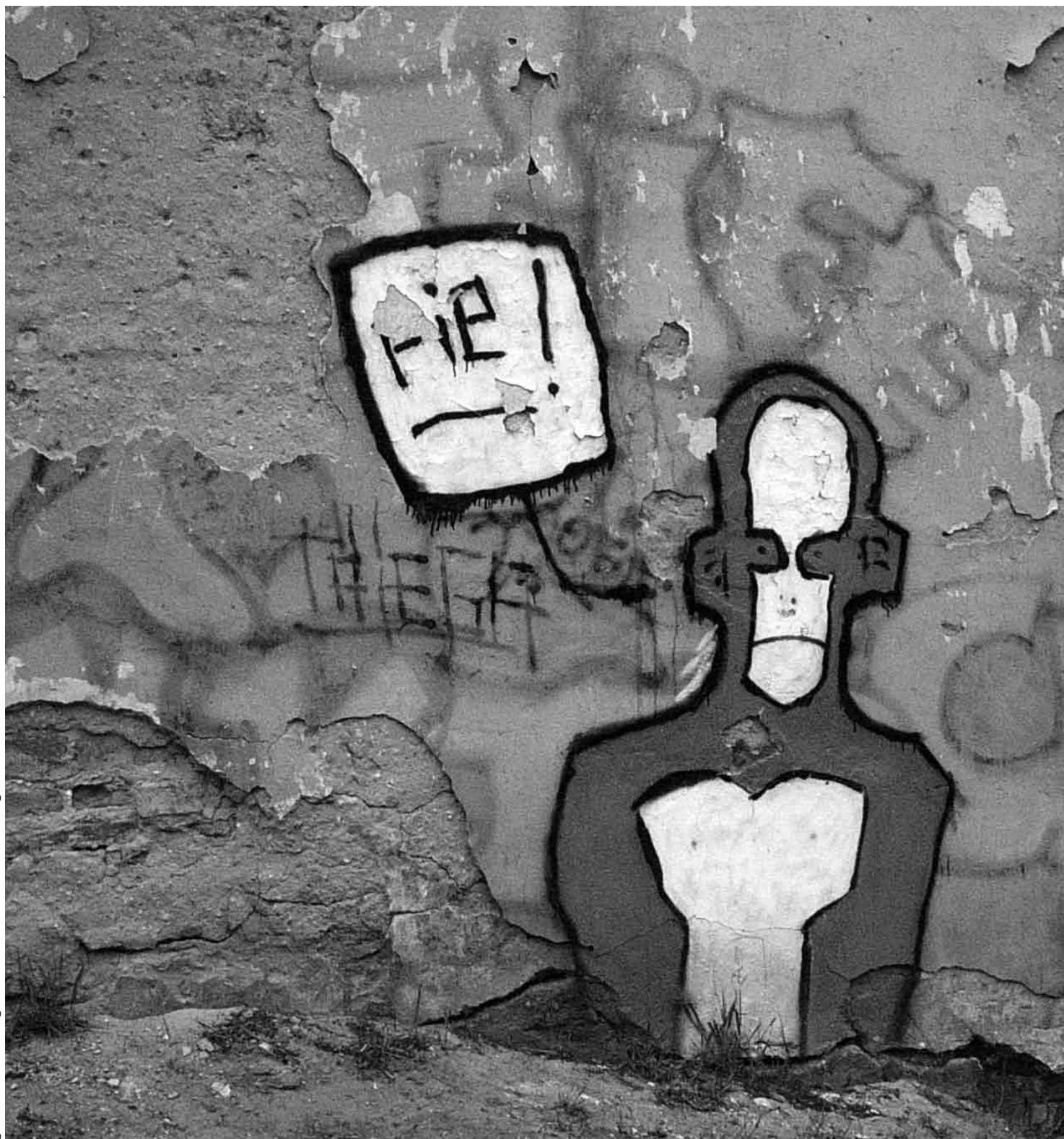


Müürileht

kolmas number

Tartu ja maailma kultuurileht

mai 2008



gräfiti zavoodi taga. tundmatu autor. foto Margus Kiis

Madis Mikkor, Kaisa Eiche ja Anna-Liisa Unt loomemajandusest, Polymerist ja Pärmivabrikust /
Matis Song tagasivaatavalt Vaino Vahingust / Mathura olemuslikult Prima Vistast / L.G.C. kriitiliselt Cabaret Derridast /
Maarja Mänd otsib ikka Mathu Linnateatrit, aga leiab Noorte Teatritehase /
Madis Aesma ja Rein Fuks kõnelevad sügavalt Pia Frausi uuest rahvusvahelisest albumist /
Katrín Ruus küsitleb vabakutselist kunstnikku ja filmimeest Urmas Nimetut /
Sven Vabar kirjutab tulevikukummitustest moelisas Müürilill / ankeedi täidab fotograaf Alan Proosa /
poest astub läbi Salmo Salar
plakat: kinnas / värsked autorikoomiksid: EFC, Paco Ulman, Elina Sildre ja Edvin Aedma

VÄLJAANDJA MTÜ Genialistide Klubi www.genklubi.ee / TOIMETUS-KOLLEEGIUM: Kaisa Eiche, Margus Kiis, Maarja Mänd, Martin Oja,
Kristina Paju, Ivar Põllu, Sven Vabar, Berk Vaher / KUJUNDAJA: Ivar Põllu /
TOETAJAD: Tartu linn, Tartu Kultuurkapital / PABER: MAP / TRÜKK: Greif / TIRAAŽ: 1000 / TASUTA!



Ei saa purki panna

tekst ja foto Anna-Liisa Unt

Loomemajandus = kultuur majanduslikult arvestatava jõuna. Innovaatilisus, parimad praktikad, toetusmeetmed, konkurentsivõime, teadmistepõhine sektor (!). Väga vahvad sõnad.

Täies tervises linnaruumi (mitte ainult füüsilise ruumi vaid üldse kultuuriruumi) moodustumist ei ole võimalik arvestataval moel suunata. See kas on või seda ei ole – ja ükski loomemajandus siin ei aita. Küll aga saab seda elujõudu mõõta ja kaardistada, et kui palju täpselt on. Kui suur on. Kui hea on. Loomemajandus on endiselt üks jõudsamalt arenevaid majandussektoreid, mis linnade kui üksuste puhul väljendub inimeste ja ettevõtete kaudu. Kus on tihedalt loovklassi, kõrgharitud ja uudset tehnoloogiat, sinna tulebki muudkui juurde. Õiges keskkonnas on lihtne luua, toota, levitada ja tarbida, teed ju omadele, kasutate omade kraami. Lumepall! Tartul on see kõik olemas, oma pisikesel kodusel moel – see vist ongi mis veenab.

Keetmisel oleva Tartu kultuurikatla sisu üheks komponendiks on teatrile, kontserdile ja lahtise haardega galeriile lisaks ka avalik linnaruum. Materjalina. Meil on sellega üht-teist peale hakata.

Toon siia värviks juurde pisikese näite. Korraldasime Eesti Maastikuarhitektuuri Üliõpilaste Seltsiga läinud kevadel Tartus rahvusvaheliseerialaüliõpilastekokkusaamise. See oli osa sisseharjunud formaadist – kusagil Euroopas toimub neid igal aastal kaks korda. Võtsime tolle kevadise endale väljamõtlemiseks. Kohtumise temaatika on reeglina lahtine, puudutama peab ta kas avalikku ruumi (protsessi, ka-

sutust), linnaruumi kui keskkonda, avatud maastikku (ja hoopiski mitte linna), vastavalt korraldajaid endid hetkel huvitavale probleemile või nähtusele; või tulenema toimumispaiga enda eripärast.

Koondasime oma eksperimendi nimetuse „Watch Out!” alla, kus püüdsime piire lubatud ja keelatud linnategevuste vahel. Sa ei või kunagi teada kas sa võid seal tegelikult seista. Seal, kus sa parasjagu seisad. Ja et kas keegi jälgib su seal seismist ja mille ta leiab selle tema arvates olevat.

Tassisime tänavatele kipsist pisiobjektid, see oligi põhimõtteliselt kõik. Ainult silmad jätsime peale. Möödakäijad suhtusid skulptuuridesse kaunis sõbralikult, nad võeti üsna kiiresti omaks. Jooksev jälgimine (mõnedel puhkudel) ja kontrollvisiidid (teistel puhkudel) tõid head infot linlaste leidlikkuse kohta. Vingemad kujud (hiidtigu ja ühe kõrvaga jännes) olid vist leidnud koha heade inimeste kodudes, klassikalise aiapäkapiku teekond oli ülipikk ja sai üles võetud. Meel sai meil sellest heaks, eelhäälestus ähvardas, et asjad tambitakse lihtsalt koha peal pulbriks.

Läbitud katsed andsid mõista, et Tartus on hõlpsasti võimalik avalikkust oma tegemistesse kaasata. Rakendada ta tööle, lugeda teda nagu juttu, seada ta mustriks. Ta tuleb provokatsiooniga kaa-

sa, aga ei lase endale samal ajal pähe istuda. Vahest on Tartu selliste juhtumitega lihtsalt harjunud ja on vähe võimalusi teda rivist välja lüüa. Ajalugu ju! Istusime aprilliraevupäeva järgsel õhtul sõpradega Rüütli tänaval treppidel, jõime mitmesuguseid jooke, mängisime palli ja sõitsime rattaga. Vahepeal ootasime et mis nüüd saab. Midagi ei saanud, möödakäijad mängisid kah meiega palli.

Oleme oma inimestega selle kultuuritehase temaatika paistel loomemajanduse üle pisut arutlenud. Et kas ta on ka hea, kui temasse suhtuda justnagu koondavasse organisatsiooni. Et kas talle on tarvis pihta anda, et midagi juhtuks. Siiski näib, et ta võiks pigem jääda toetavaks taustajõuks (nagu kaitsvaks pilveks või auraks), kui et lüüa loometegevus tihedaks tabletiks, kus oleks kord, kontroll ja ülevaade ning mida siis tervendavate tulemuste saamiseks ühele või teisele sisse sõõta. Head süsteemi ei tohiks tekkida, siis võib ju näiteks juhtuda, et loodava kultuurikatla kõrvale tekib alternatiivne salakultuurikatel, kus kõik on lubatud. Kus ei ole purgis, saab rahulikult ise teha.

Kultuuritehas ja loovlinn

Madis Mikkor

Tallinna Kultuuritehase Polymer tegevuspõhimõtted vastavad Euroopas 1960-ndate lõpust eksisteerinud Kultuuritehaste kontseptsioonile. Tõsi, algselt tänapäevasest poliitilisema meelsusega, kuid ikka ja alati kolmele põhiprintsiibile vastanud:

Sõltumatus

Rahastajate soovide, olgu need siis sponsorid või võimud, toetusrahad investeeritakse ikka ainult organisatsiooni arengusse. Tellimust täidetakse ainult niivõrd, kui see on „sotsiaalne“.

Paljusid erinevaid tegevusvaldkondi hõlmav

Multidistsiplinaarsus mitte ainult kunstide vallas, vaid lisanduvad ka ühiskondlik vastutustunne, säästev eluviis jne.

Tegutsemine tööstuspärandiga hoones
Enamus kultuuritehastest tegutseb ikkagi kunagistes tootmishoonetes. Kuigi kasutusele on võetud ka endisi militaar-, kaubandus-, kultuuri- jm pindu.

Mudel on kujunenud aastakümnetega. Iga kohalik idee ja initsiatiiv on seda oma vajadustele ja võimalustele kohandanud ning omalt poolt midagi lisanud.

Esimene seos kultuuritehase ja loov-, loome- või kultuuritööstuse vahel tundub ilmne – tehas ja tööstus. Tegelikult on vahe loome ja tööstuse vahel suur. Hoonel, kus me tegutseme, on küll tööstuslik minevik, kuid tööstus- ja progressiideoloogid on sajanditega omistanud sõnale ebahumaansuse, massilisuse ja kasumlikkuse tooni. Seega kasutame me liidet -tööstus või fraasi „kultuuri tootma“ täna irooniaga või kultuuriministrilt raha taodeldes.

Loovtööstuse ideoloogidel on silme ees meelelahutustööstuse edu ja suured rahnumbrid ning soov selle mudeliga kultuuritegevust reglementeerida.

MTÜ Kultuuritehas Polymer on registreeritud Tallinna Linnakohtu Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste registris 1. märtsil 2004. Selleks ajaks oli endise Polümeeri hoones tegutsetud juba kaks ja pool aastat, esimeseks tegevuseks tühjas rüüstatud majas Harakavara asumööblidisaini töökoja sisseseadmine. Sellele järgnes Eesti Rollimängijate Seltsile kostüümilao ja trennisaali üürimine, Mare Raidma teatri- ja filmikunsti ateljee jne.

Püüasukatele toob Kultuuritehases tegutsemine kaasa hariliku üürisuhte koos sellega kaasneva arvepidamisega. Kultuuritehase haldajatele aga iga võimaliku paberitaitmise, mida on võimalik ette kujutada. Majandustegevuse dokumen-

teerimine käib riigi poolt ettemääratud reeglite järgi – lepingud, deklaratsioonid, arved, kviitungid, aruanded jms. Suur osa sellest tuleb Kultuuritehase vedajatel seni ise ära teha. Lisaks teist sama palju paberimajandust on seoses toetusetootlustega ning sellega seonduva aruandlusega.

Mitmes valdkonnas oleks töö efektiivsem, kui oleks võimalik rakendada palgalist tööjõudu. Seda eelkõige ehituses ning finantsarvestuses. Investeeringute nappus sunnib tegema palju (eelkõige ehitusse ja tehnilisse varustusse puutuvaid) töid käepäraste vahenditega ja eba-professionaalset tööjõudu kasutades, mille tulemus pikas perspektiivis võib kaasa tuua suuremaid kulutusi. Samuti aitaks kaasa ettevõtjate aktiivsem teavitamine Kultuuritehase olemusest. See suurendaks võimalusi sponsorrahastusele.

Kultuuritehas on hetkel ~90% ulatuses isemajandav. Üüri- ja kommunaal-, side-, transpordi- ja palgakuludeks vajalikud vahendid tulevad ateljeede ja saalide üürist ning trükiteenustest. Siia kuuluvad ka bartertehingud sponsoritega. ~10% kuludest kaetakse kohaliku omavalitsuse, riigi ja rahvusvaheliste fondide toetusest.

Kultuuritehases tegutsejate jaoks on tegemist mitte ainult üürisuhtega. Kultuuritehase pakutav lisaväärtus on võimalus teadvustada end avalikkusele läbi Kultuuritehase institutsiooni – paljude loojate koostööplatvormina. See võib väljendada nii multidistsiplinaarsete kunstisündmuste korraldamises, „naabrimehelikus“ nõus ja abis kui ka maines, millesse iga Tehases toimija oma panuse annab ning vastu saab liidetavate summast suurema sünergia.

Kultuuritehas tunneb kindlalt, et vajadus meie tegevuse mõlema suuna – nii loomingukeskuse kui loomingust osa-

Polymeri fenomen

Ken Oja

fotograaf, GaragePhoto

Polymeri fenomeniks minu jaoks on tegutsemisvabadus, mida pakub tehase arhitektuur. Maja annab palju vabamad käed, et luua ruume sobivaks töökohaks kui küprokseintega majakastid. Fotostudio seisukohast on suur pluss, kui iga hetk võid pintsli kätte võtta ja tekitada mõnest seinast endale sobiva värviga tausta pildistamiseks.

*

Helen Tammemäe

MTÜ Noorte looming ja Kultuuritehase Polymer verinoor projektijuht ja noorsootegevuse vedaja

Polymerist on ajapikku kujunenud täisväärtuslik isiksus, kellel on omanäolised iseloomujooned ja oskused ning kes vajadusel oma abistavat õlga pakub. Polymeri nn hing on tervik kontorist, majalistest ja poolehoidjatest, külastajatest.

Miks see hea/kasulik on, et „kõik“ kokku ühte suurde hoonesse tuua? Kas eesti loomeinimene on muidu liiga individualistlik, laisk või liiga vähe ettevõtlik ja initsiatiivitu?

Koos tegutsemine annab suurema kindlustunde oma tegemistes ning vastastikune abistamine tagab loomekvaliteedi. Noored organisatsioonid, nagu näiteks Noorloom, saavad Tehasest vanematelt ja targematelt näpunäiteid tegutsemiseks ja vastutasuks pakume oma entusiasmi ja kirge.

Looming on juskui tabu, millest ei räägita, kuid kui inimene tuleb Kultuuritehasesse ja taipab, et teised teevad ka, saab ta loodetavasti sellest julgust juurde ning tuleb oma mõtetegagi lagedale.

Kas on oluline, millist katust pakkuda? Mis oleks alternatiiv, kui Polymeri poleks?

Kultuuritehas annab peavarju paljudele organisatsioonidele ja loomeinimestele ja maja iseloom (vana industriaalhoone) on kindlasti suuresti kujundanud ka kogu tehase imagot ja seda, kes siia tegutsema on asunud. Põhjuseks võib olla see, et majalisi on paelunud ja inspireerinud konkreetne hoone ja selles tegutsevad üksused. Tehasesse tullakse koostööd tegema ja end täiendama.

Kultuuritehas pole range mudel. Iga kultuuritehas on erineva näoga, nagu seda on ka inimesed.

Alternatiivi Polymerile on raske leida. Kahtlustan, et see on ainulaadne.

Know-how: Madis Mikkor

küsis Kaisa Eiche

fotod Ivar Põllu



Mis on loomemajanduse inkubaator?

Tallinnas riigi ja linna toel tegutsevad inkubaatorid pakuvad praegu oma teenuseid inkubandi tegevusvaldkonnast küsimata. Viimastel aastatel on märgatud tendentsi, et algajate ehitus- ja konsultatsiooniettevõtjate kõrval soovivad soodustingimustel büroopinna, arvutiühenduse ja ärinõustamise vastu võtta ka trükinduse, arhitektuuri, programmeerimise, üritusturunduse, foto- ja videoteenusega äri alustajad. Et paljusid neist maailmas loomemajanduse ettevõteteks nimetatakse, on loogiline, et järgmine inkubaator ka juba avalikult seda nime kandma hakkab.

Inkubaator traditsiooniliselt tähendab aga, et paraku tuleb ühel hetkel munast kooruda, subsideeritud kontorinurk uutele tulijatele loovutada ning laias maailmas õnne otsida.

Loovklaster ehk loov kogukond ehk taru, kui soovite, peaks olema piirkond, kus lähestikku paiknevad loovmajanduse ettevõtted, kultuuriasutused ja inkubaator. Sellest võidavad siis kõik – ettevõtjad on oma sihtgrupile lähedal, aga saavad kasu ka tihedast kogemustevahetusest mitte-ärile-orienteeritud loomeinimestega, need omakorda naudivad odavamaid tööruume ja arvukat publikut, linnarahvas teab, kus kindla peale midagi huvitavat toimub, inkubaatori asukatel on elav eeskujuga käepärast ja võimalus iseseisvat elu alustada „pesast“ kaugele minemata. Tihe niidistik, mille viljaks on avatud mõtlemine ja huvitav linnaruum.

Tartu fantaseeritakse samuti kultuuritehase ja loomemajanduse inkubaatori teemal... Fantaseerime vana Pärmivabriku kultuuritehaseks. Tunnistame kohe ka üles, et oleme ideest innustatult ka ruume vaatamas käinud ja hoone haldajaga fantaasiad jaganud. Sina kui vana tegija – mis on pärmivabriku + ja -?

Pärmivabrik on fantaasiaks hea materjal. Tegu on isikupäraste hoonetega. Asukoht on piisavalt „linnalähedane“, et kontsert või näitus külastajateta ei jääks. Kompleks on suur ja see tagab võimalused tõeliselt multidistsiplinaarse kogukonna loomiseks.

Hoonestu ruumimaht on muidugi ka üks selle nõrkusi. Tuhanded ruutmeetrid lagunevat tööstusmaastikku nõuab investeeeringuid. Elektrisüsteem, küte ja vesi on olematu, pööningul laiutasid aprilli alguses lumehanged.

Eks iga kontserdikülastaja piletiga koos ostab oma sümbolse „katusekivi“.

Pärmivabriku omanikuks on kinnisvarafirma. Pole ilmselt veel loodud kinnisvarafirmat, mis loodaks oma kasumi teenida kultuurimaja pidamisest. BVL Kapitali juhid aga oskavad kaasaegselt mõelda ning näevad tulevikus kogu Pärmivabriku kvartalit Tartu loomemajanduse keskuseks. Meelitada naabruses ehitavatele kaasaegsetele büroopindadele maksujõuline arhitekt või kirjastus on ehk lihtsam, kui kvartali ühes nurgas töötab Kultuuritehas. Kultuuritehas saab aga tegutseda, kui linna toetuse kõrval ka omanik aitab mõnel tuhandel ruutmeetril üürilatti madalal hoida.

Vaadates eskiisnägemust Pärmivabriku piirkonna arhitektuurist, on siin toimivaks tervikuks sulatatud ajalooline industriaal-pärand ning kaasaegsed mugavused. Maksimumkasumist loobumine ja linnale selle arvelt avaliku ruumi pakkumine on märk positiivsest nihkest.

Tartu linna loomemajanduse strateegia järgi on prioriteet hetkel siiski inkubaator. Kas inkubaator ja tehas võiksid ka samas hoones koos eksisteerida? Juba ressursside kokkuhoiu mõttes?

Loomemajanduse inkubaator ja Kultuuri-tehas moodustavad ideaalis „loometaru“, mille asukad tihedasti läbi käivad. Niikuinii on tegemist suuresti sama seltskonnaga, kes jagavad esteetikatunnetust, maailma-vaadet, tarbimisharjumusi ja palju muud. Erineb ehk ainult valmisolek sõnastada oma ambitsioone turuterminoloogiale vastavasse keelde.

Loomeinimene, kes asutab oma ettevõtte, on vaid sammuke edasi olukorrast, kus kunstnik, maal kaenlas, galerii poole kõnnib. Väga paljud on Maksuametiga tutvust teinud füüsilisest isikust ettevõtjatenäna – seegi kvalifitseerub ilmselt loomemajanduseks.

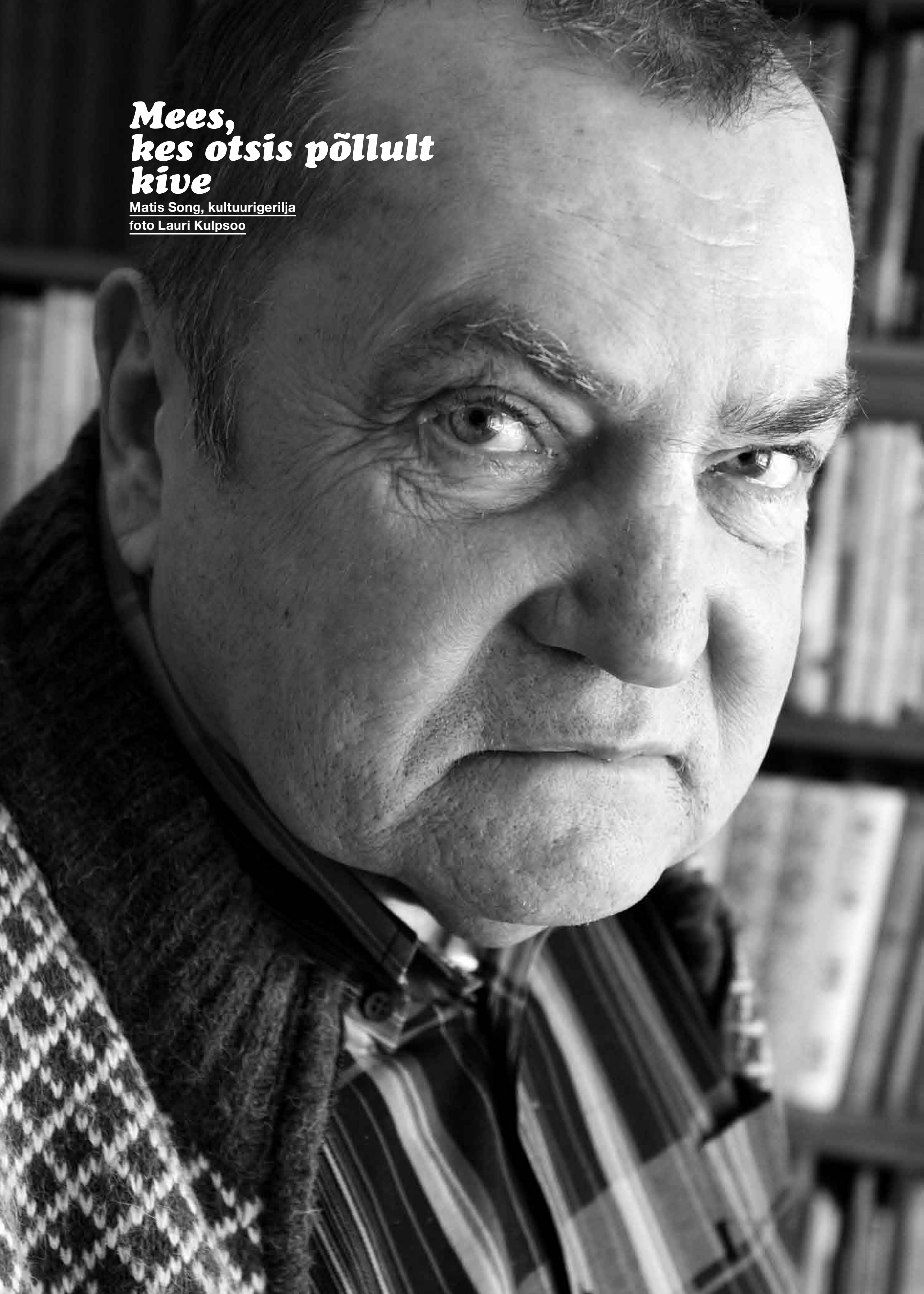
Muidugi on mujal maailmas ja meilgi haljas diskussioon, milliseid majandus-harusid siis ikkagi loomemajanduseks pidada. Iga äri eeldab killukest loovust. Ka nõ üldtunnustatud loomemajanduse valdkondadest on turism, reklaam, kirjastamine või muusikatööstus näiteks ehtekunsti või tantsustuudio kõrval Eestiski vaalad.

Sümbioosist Kultuuritehasega võidaksid enim need alustavad ettevõtted, mis oma tegevuseks vajavad aktiivset suhtlust teiste erialadega (teater, kontserdi- ja festivalikorraldus, film) või käsitööks vajalikku tehnilist- ja ruumibaasi (väikeseeriaste või unikaalsete disainemetete tootjad-disainerid, video- ja helistuudiod, kunstikoolitajad). Kultuuritehas on mõlemat – nii küünarnukitunnet kui avalikke tööruume. Loomemajanduse edendamine läbi inkubaatorite toetamise on riigi üks prioriteete. Usun, et see toetus leiab Pärmivabriku kvartalis õige rakenduse.



Mees, kes otsis põllult kive

Matis Song, kultuurigerilja
foto Lauri Kulpsoo



„On loomulik ja hea elada vabalt. Peale toidu on inimesele vaja ainult rütmi,“ kirjutas Vane-muise näitleja Jaan Kiho 1. septembril 1971 Vaino Vahingu päevaraamatusse (I, lk 159). 23. märtsil Tartus koduläve ees surnud psühhiaater, kirjanik ja elumängur Vaino Vahing küll oma elus rütmis ei püsinud, kuid tema unistus olla loomulik ja elada vabalt püsis lõpuni. Unistust tumestasid küll pidevad depressioonid, kahtlused ja ängid – arütmia, mis andis „kiviotsijale“ eluks toiduse.

Kas Vahing oli novell, näidend, stsenaarium, ekspertis või päevaraamat? Igaüks valib oma Vahingu.

Vahing oli omalaadne fenomen. Ta püüdis kirjutada eelkõige inimest omas ajas, nõrkustes ja arusaamatustes. Paljudele kirjanikele on omane varjatus, salakeelelisus, Vahingule oli omane paljastus. Võimalik, et see paljastus oli keerulisem kui mõne salakeel, kuid alateadvusel on oma tugev irratsionaalne võlu. Ta võtab su endasse.

23.märts 1968.

„Mamma matused. Endiselt piinab uni. Jää või kirstu juurde magama. Düsfooria, tseremoonia, totter dementne kirikuõpetaja.“ (I lk 19)

Elu päevaraamat on autentsus ruudus. Siin ei kärbita midagi, et anda terviklikust, varjata, hoida ära kannatusi. Kõik paisatakse julgelt avalikuse ette. Muidugi mõni kohe küsib, näpp õieli ja vehkiv – kas on eetilise, eraelu, subjektiivsus jne? Selline pisut teeseldud pieteeditunne? Kuid autori seisukohast on kõik objektiivne – ei mingeid järeletuleusi, kõik on siin ja praegu. Tuline dokument minevikust, kui kõik oli veel kirgas, kirglik ja hüsteeriline.

Kirjanik või psühhiaater

23. märts 1970.

„Ema sünnipäev. Maal lihtsalt ei saa olla. Öhtul Undiga Kangilaski pool. \---\ Leian, et mu otsingud on ähmased ja mulle endalegi isegi ohtlikud. Mulle ei piisa lihtsalt niisama meeldivalt tõdeda, vaid ka kogeda,“ (I lk 95)

Seda küsis autor, seda küsib lugeja, seda küsib kriitik. Loomevalud olid sisetust ühtsust pärssivad, angstid tulenesid enamasti ebakindlusest. Eesti oma John Steinbeck, kel oli iga oma romaani või loo kirjutamine kui igavene suremine põrgus. Vahing oli maapoiss (Peipsi rannikult, soode keskelt), kes tundis nii mõnigi kord, et tal puudub ettevalmistatud intellekt. Armastusevajadus – helluseigatsus isalt, emalt, naistelt, tütrelt. Samas nendega käitumine oli julm, liialt otsekohene, pisut segane. Võimsamaid Eesti suhtekeeriseid on sõbra Mati Undi „Tühiranna“

kõrval „Suvekool“ (1973). So sisemine unistus endas kord luua.

23. märts 1972.

„Hommik. Peavalu, pohmelus, nuuskutubak. Hommik. /---/ Taksojärjekorras purjus invaliid, tahab vahele minna. Temaga hakkab vaidlema keegi veidi purjus (julgeoleku?) mees, kes invaliidi autoistmelt üles kangutab, oma punast piletit näitab ja mehe raudteemiilitsasse kaasa tirib,“ (I lk 226-227).

Kuigi pidevalt ja teravalt oli üleval Vahingu vastumeelsus oma ameti suhtes – koh-tuekspert, vaimuhaigla arst ning psühhiaatriadotsent – oli tal samas tõsine huvi vaimu olemuse vastu. Tema jaoks olid tugevad nimed Søren Kierkegaard, Herbert Marcuse ning psühholoogia kaks torni – Sigmund Freud ja Carl Gustav Jung. Kui lugeda Vahingu jutte ja novelle, ei hooa siin niivõrd tahet edasi anda lugu, pigem on need vormistused, mahakirjutused, mis on nii lugejale kui kirjutajalegi võõristavad ning endasse aheldavad.

23. märts 1973.

„Ema sünnipäev, saatsin kaardi,“ (I lk 300)

68 – õnnelik number

Vahingu suhted olid kaaskondsetega kaunis heitlikud, suhtumine neisse ebakorrapärane, bipolaarne. Kolm katki murdunud abielu; teatud langemine ametialasesse kretinismi, mille pärast tuli ka põdeda; surnud kassid; kolleegide – põhiliselt Lembit Mehilase, Arno Adamsoo, Jüri Saarma ja Lembit Allikmetsa – süüdistamine nägemises igas asjas vaimseid tõbesid (skisofreenia, psühhopaatia), samasugune käitumine ise lähikondsete suhtes.

Vaino ja Maimu Vahingu Nõva tänava Salongis oli hüsteeriline olek tavanähtus – *Spiel*. Hüsteeria lipulaevadeks Maimu ja Mati Unt (linguna visatud lusikas tabamas Mati kulmu, ohverduseks tumepunane kulmuveri). Vahingule on ette heidetud kirjanduslikku enesepaljastust, liiga avalikku julmust. Samas, miks süüdistada Vahingut selles ja selles, kui kõik on aus? Kirjaridadesse paiskamine on parim eneseteraapia ja -tunnetus. Milleks silmakirjatseda?

23. märts 1975.

„Ingo Normet „Jaapani muinasjutud“ Noorsooteatris. Muinasjutud jah, aga kellele? Lastele? Vaevalt. On naistetõed ja on kunstitõed. Muidugi olen ma Normetile kade. Aga ilmselt on kõik omal kohal, sest ta teeb ju väga palju musta tööd, osalt ka kokkuleplase kombel.“ (II lk 82)

Ükski kivi ei anna asu

Vahing oli teatriinimene: näitleja oli ta hooti (rohkem eksperimendi vormis), näitekirjanik oli Jaan Oks, kirjanik oli Vahing

(„Mees, kes ei mahu kivile“ 1975). Teater oli talle vaatamissõltuvus, tema mässajaliiku vaimu parim kehastus.

Vahing oli andunud fanaatik. Vaatajana. Eriti meeldisid talle balletid ja Moskva teatrite tõlgendused. Oma näidenditesegis suhtus Vahing tugevama respektiga kui näiteks oma juttudesse. Tema küllalt kriitilised arvamused Eesti teatritegemiste kohta tulid nägemisest, et mujal tehakse paremini.

Tema näidendid on väljajääjate, valgete vareste maailm. „Suvekooli“ Mees/Poeg on maniakaalne olend, kelle mängud ei vasta ootustele, lootustele. Temast ei saa kodanik, kel seljas ülikond ja pärijaleping taskus.

Madis Kõivuga kahasse loodud „Faehlmann“ (1982) kannab juba eos konflikt-sust – eestlane on pärisorjusest vaba, aga kas on ta vaba isandate silmis?! Kas tema kohta ütleks baltisaksa isand „kultuurraahas“? Kas teil/meil on keel, mõte ja minevik? Enamustel on alaväärsus-kompleks. Siinamaani. Kel pole komplekse, need surevad karistuseks noorelt.

Mis Vahingu näidendeid lugedes aimub, on aktuaalsus. Siin pole sõnal silti „parim enne“, puudub ideoloogia, aga kivid jäävad. Eestlase arutelu valmidusest olla tõsine kultuurraahas kestab. Mässajatüübi allasurumine on igapäevane nähtus, sõna „anarhism“ on hullem koll kui varem, ning väärnimistatud kirjamehi, kelle pärand on ajast ees – sarnaseid Jaan Oksale – leidub kindlasti.

Eneseskahtleja elu suubub päevaraamatusse

Kõivuga kirjutatud kahendromaan „Endspiel. Laskumine orgu.“ (1988) on omalaadne põlvkonna vahekokkuvõte. Siin saavad Salongis kokku Vaatleja ja Sekkuja. Raamatu algus lubab küll Sekkuja (psühhiaater P) süvapsühholoogilist vaatlust Vaatleja (füüsik F) suhtes, kuid asi kujuneb rännakuks mööda 60ndate lõpu ja 70ndate alguse Tartu intelligentsi kaardistiku.

Siin saavad kokku kahe eneseskahtleja kirjamehe-teadlase teed. Vahinglik (varjatud) dokumentalistika – väljavõtted päevaraamatutest (ka ilmutata, eriti varajastest), *Spiel*, filosoofilised paigutamised (pürronism) ja ajamuljed.

Vahing oli kroonik, oskuslik ajast mahakirjutaja, kelle prototüübid muutusid arhetüüpideks, ekspertiisiaktid said novel-lideks, karjeks iseeneses. Kirjaniku surm annab nüüd aega arutuseks, korrastuseks, kokkuvõteteks ja ülelugemisteks. Aga kas me saame setupoisi mässavast maailmast lõpuni aru?

Kasutatud kirjandus

Vaino Vahing „Päevaraamat I“ (Vagabund 2006)

Vaino Vahing „Päevaraamat II“ (Vagabund 2007)

Elus kirjandus kevadises Tartus

Mathura

Miks on vaja kirjandusfestivali? Miks on neid vaja kirjanikule? Või ehk polegi neid vaja mitte niivõrd kirjanikule, vaid hoopiski lugejale? Ilmselt saab sellistele küsimustele vastata mitmeti.

Ühe vastuse püüab Tartu igakevadine kirjandusfestival "Prima Vista" pakkuda juba oma nimes – festival peaks võimaldama parimat vaadet hetke kirjandusloo huvipakkuvamatele autoritele ja nähtustele. Olgugi, et üks kirjandusfestival ei suuda arusaadavalt kunagi koondada endasse kogu "hetke parimat", (ka mitte subjektiivses mõttes,) on tema üheks ülesandeks alati lähendada kirjandust ja kirjanikke lugejale. Ühtpidi teeb ta seda lugejale tänuks, teisalt aga tuletamaks meelde kirjanduse olemasolu ja väärtust laiemale üldsusele. Lisaks neile kannab aga hea kirjandusfestival veel üht sihti – lähendada üht kirjanikku teisele kirjanikule läbi nende vahetu isikliku kokkupuute. Seda enam on sel aspektil väärtust, kui festival koondab endasse autoreid erinevilt maadelt ja erinevatest kultuuridest. Nii on näiteks mõne Eestis toimuva filmifestivali nagu kasvõi Tartu "Maailmafilmi" puhul kuulda olnud, et osalevatele kinematograafidele on me festivalid sügava mulje jätanud just osalejate omavahelise koostoomimise pärast.

Kirjandusfestival täidab lisaks eelöeldutele veel üht ülesannet – läbi tema saab kirjandusest muu kui kirjutatud tekst. Raamatute taha ilmuvad siin kindlad inimesed, läbi teksti ettekandmise saab kirjandus kogetavaks ka läbi kuulamise – läbi esituse, milles autor saab esile tuua oma loomingus täiendavaid värvinguid ja maitseid. Kirjandus pole siis üksnes antiikne suurus, vaid sellest saab elavate inimeste vahel toimiv elus substantis. Selles lasubki lõppkokkuvõttes ehk avalike kirjandusürituste suurim väärtus - midagi, mis samamoodi kui raamat kinnistab kirjanduse järjepidevust. Sest kas pole mitte kirjandusfestival nagu pisike laulu pidu, me kaasaegne vaste kunagistele kogunemistele hiimäel, kus kuulati vestjat, kes laulis inimesest ja ilmast ja sellest, kuidas maailm loodi.

"Prima Vista" on end kogu oma olemasolu kestel määratlenud seejuures mitte ainult kirjanduse esitamise üritusena. Ta on püüdnud ikka käsitleda kirjanduse kui maailma avardaja ja uute väärtuste looja kandepinda ühiskonnas. Ta on püüdnud ka arutada küsimusi, mis ei ole seotud ehk otseselt kirjandusloomega, ent mis kirjanduskultuuri kui nähtusega

laiemalt alati kaasas käivad. Seepärast, isegi kui kellegi arvates oleks liialdus nimetada "Prima Vistat" valdkonnaüleseks ürituseks, on see kindlasti üritus, kus kirjanduse pinnalt vaadatakse välja laiemat maailma suunas – läbi laulva kirjanduse, tõlkekirjanduse arutamise, kirjanduse väljatõstmise rangest akadeemilisest keskkonnast.

Võib tunduda, et Eestis toimub päris mitmeid erilaadseid kirjandusfestivali – "Prima Vista" kõrval küündivad ilmselt enim esile igakevadised Põhjamaade Luulefestivalid ning "Sotsiad". Ent kui "Sotsia" keskendub konkreetselt ühiskonnakriitilist tooni kandvale kirjandusele, Põhjamaade festival on aga piiratud kindla riikide osalusega, siis "Prima Vista" määratleb end nendega võrreldes kõige vähem selgepiirilise raamistikuga. Küllap on ta ka kõige ulatuslikum toimuvate ürituste poolest ning seega on tegu igati tänuväärse ettevõtmisega, millest tasub osa saada.

Olen aga ometigi ka seda usku, et festivalisuguseid kirjandusüritusi mahuks Eesti kirjandusmaastikule veel. Kui veelkord tuua võrdlust filmimaastikult, siis näiteks pole meil kirjanduses seesuguse ürituse analoogi nagu Matsalu filmifestival, kus loodusfilmi tegijad on sisuliselt tõstetud oma filmidega just looduse keskele. Võime seepärast tõdeda, et oleks aeg taaskord heita kirjandusele pilk kogu võimalike inimlike maailmanägemuste avaruses.

Vaata lisaks: kirjandusfestival.tartu.ee



Edasilükatud teaduskonverents kui tantsupidu

tekst Leonard Gaius Cohen

foto Palina Lapõševa

*Kokk kummitab mu aasal nagu lord
Erkki Luuk*

Derrida kirjutas sellest, kuidas tähistatav on pidevalt edasi lükatud, alati meie arusaamisest ühe sammu ja iseenda võrra ees. Olles pidevalt edasi lükatud, vastas Cabaret Derrida programm selles mõttes hästi oma mänglevale nimele. Mis on kirjanduskriitilises võtmes vihje, et eeskava algus kolm tundi peale uste avamist on omane pigem noorte tantsupeole kui kultuuriüritusele. Teatrisse, ka estraadivarianti minekuks ei ole tarvis end eelnevalt kodus sõprade seltsis meeles olla juua. Selle seosega võib määratleda ürituse paremini kui läbi kunstiliste etteastete. Proovigem siiski.

Backstage=frontstage kontseptsiooni järgi oli kõigil külastajatel võimalus vee- ta nimetatud kolm tundi frisööri juures või harjutada kätt tekstiilkunstis, abiks vastavalt juukselakk ja tasuta T-särgid. Kostüüm on karnevaliatribuut ja peale ilufunktsiooni võimaldab anonüümsust läbi ümberkehastumise. Küsimuseks jääb, kas isiksuse minetamine saali sisenemisel teenib esineja või külastaja huve. Minast vabanemine võib anda hallutsinogeensele uimale sarnase eelsoodumuse märgata igapäevaselt sissejuurdunud mustrite asemel üksiknähte ja neid uuel moel

seostada. See idee peegeldus ka kabaree manifestist, mis rõhutab kontekstiva- hetusega kaasnevat seoste vabastamist ja rekonfigureerimist kogu ürituse loomingu- lise kernelina. Teisalt võib käsitleda anonüümsust taotlust kunsti institutsio- naalseid huve teenindava funktsioonina, mis lahustab individuaalsete külastajate kriitilise ego nende madalaimas ühisni- metajas, loob lambaliku ideaalse tarbija ja – kunstniku lavale tõustes – saavutab vaid selle teisenduse läbi õiguse nimeta- da järgnevat karistamatult esteetiliseks kogemuseks.

Karneval pöörab ümber külastaja ja mit- tekülastaja, kuid vaieldamatult omab ta sarnast efekti ka kunsti ja mittekunsti suhtes. Dekonstruksiooni ootamatu võlu seisneb selle tegevuse objekti ennusta- matuses.

Kabaree järgnev sündmustik lähtus pi- gem lotmanlikust plahvatuseloogikast, kvantesteetiline õhustik oli täis seoste võimalikkusi, nende vormumine tajuta- vaks elamuseks oli puhtjuhuslik, mitte- taotluslik, vaatajapoolne tegelikkuse realiseerimine. Pliksid kummitasid laval nagu Lordid. Roheline laser resoneerus valge taustamüraga. Vööris olid mõned

mündrid. Tiiger laulis nagu tüdruk. Eri- nevad etteasted järgnesid teineteisele tempokalt ja enamasti teenindas iga taju paralleelselt erinev artist. Õnnelikud võit- sid lillekorviga neiu 1 073 741 824 baiti olematut muusikat.

Kogu šõu oli suunatud entroopia suuren- damisele, signaali asendamisele müraga. Esiteks peab tõdema, et taotluslikust ju- husest sünnib uusi troope haruharva, nii ka seekord. Teiseks ei õnnestunud kau- gelt info vertikaalse hierarhia asendamine horisontaalse tasapinnaga. Kuigi autori surmateatest on möödunud aastaid, ei ole lugeja käitumine muutunud. Sattudes sil- mitsi haaramatu infokogusega, otsib ta sealt tuttavaid struktuure ja maskeraad saavutab täiuse. Entroopiline mittekunst materialiseerub lugejale kui hierarhia kõr- gem aste, kui institutsioon.

Nii võib vaid tõdeda, et kui libedad kunsti- turvamehed (nied võib usaldada küll) ju- huslikke külastajaid tülitava ja röökiva artisti lavalt eemale toimetasid – misas- ja ta üldse teaduskonverentsilt otsib?! – lõppes karneval ning algas Cabaret ilma kostüümita – noortepidu.

Vaata lisaks: projekt.art.tartu.ee

Kus on su teater, Tartu liin? – vol. 3

Noorte Teatritehas

Maarja Mänd

Kolmas osa sarjast „Kus on su teater, Tartu liin?“ – kaua võib? See on halvasti ja too on halvasti. Seekord vaatame taas ühe Tartu teatri peale. Ja ei kirise ja virisegi nii palju.

Teater, millest juttu tuleb, ei olegi nagu päris teater. Aga ta pole ka mänguteater. Ta ei ole professionaalne loomingulise personali koolituse mõttes, küll aga suures osas oma teostustes. Kes teab, mis on Noorte Teatritehas, sel on vedanud, sest ta on tõenäoliselt näinud lavastusi nagu „Eks ta ole!“ või „Kui juhuslik on suvaline?“, rääkimata ohtralt premeeritud lavastusest „Püüa mind ainult kinni“.

Kuidas kõik algas? Teatritehase alustalad Tormi Torop ja Kristian Põldma kohtusid 10. klassis, kuidas kolmas mees Lennart Peep nendega liitus, sellest ajalugu vaikib. Teatritehas ise sai alguse 30. juunil vastu 1. juulil 2007, mil Torop ja Põldma Lauupeole mineku eelsel grillõhtul Toropi lavastusideed arutasid, millest tänaseks on sündinud Noorte Teatritehase lipu all „Kui juhuslik on suvaline“. Küsimus jäi, millise organisatsiooni all lavastus välja tuua. Kus aga häda kõige suurem, seal Peep kõige lähem: kui midagi üldse teha, siis suurelt – tuleb teha oma teater! Mõeldud, tehtud!

„Noorte Teatritehase eesmärgiks on anda Tartu ja lähiümbruse teatrihuvilistele noortele võimalus teha ise teatrit: mängida, lavastada, näidend kirjutada, olla butafoor, helikujundaja, valgustaja, kunstnik jne. /---/ Seega on Noorte Teatritehase tagamõtteks ka tutvustada üldsusele (kooli)noorteteatrit kui iseseisvat teatrižanri.“ Selline tekst ilutseb Teatritehase kodulehel. Peab mainima, et ettevõtjatele ja projektmeestele küllaltki tulus lause. Et finantse taha saada tuleb ronida barrikaadidele ja maha hõigata, et „teeme seda sellepärast, et noortele võimalust anda!“ Sest kõik ju teavad, et ilma enesekohase õilislausungita ning vähemalt kohaliku omavalitsuse toetuseta pole projektipõhist ettevõtjat samahästi kui olemaski. Aga miks tegelikult? Lihtne! Süda nõuab, sellepärast.

Järelikult on päris asi, mida teevad päris inimesed. Sellised, kes püüavad hoida ennast vabad institutsionaalseid teatreid kammitsevatest reeglitest ja argipäeva rutiinist. Teatritehas tahetakse eksperimenteerida, siin kilkab eneseedevus, mis – olgem ausad – viib tihti peale sihile.

Noorte Teatritehase vorm on õige eriskummaline, ent tõhus. See on süsteem, mida ükski nõ päris teater ei saa enda-

le mingil juhul lubada, kuid mille eduka rakendamise puhul tagatakse vaimu väsimatus ning entusiasmil kanduv kunstitegemine. Selle süsteemi põhimõte on liikuvad ametid ja kaadrivahetus, mis tähendab kokkuvõtlikult seda, et teatrijuht on ettevalmistuses oleva ja mängitava lavastuse lavastaja. Tema vastutab kõige eest – nii meeskonna koostamise ja rakendamise eest, ruumide leidmise ja kasutamise eest, reklaami koostamise ja levitamise eest, piletimüügi organiseerimise eest, kui kõikide muude jooksvate küsimuste eest, mis võivad esilduda. Ülejäänud meeskond liigitub lavastaja parema äranägemise järgi kunstiliseks, tehniliseks ja administratiivseks. Sellele vaatamata on aga Teatritehasel säiliv juhtkond: teatri juhatus on 5-liikmeline, mis põhimõtteliselt toimib kunstinõukoguna, mida nad ise nimetavad preventatiivseks meetodiks tõeliste annete välja filtreerimisel.

Kunstiliselt poolelt püüab Noorte Teatritehas muudkui hüpata üle päris kõrge lati. Tõsi küll, nad on selle lati endale ise seadnud, aga siiski... Ette on näidata 3 lavastust: „Eks ta ole“ (lavastaja Lennart Peep 2007), „Kui juhuslik on suvaline“ (lavastaja Tormi Torop 2008) ning „Püüa mind ainult kinni“ (lavastaja Marit Sirgmet 2008), millest viimane on erinevatelt festivalidelt enesele küllaltki prestiižsed auhinnad noppinud. Kasutatakse klassikute tekste nagu Kurt Vonnegut või Antoine de Saint-Exupéry, neid kohandatakse ja mugandatakse, dekonstrueeritakse, nagu on teinud Lennart Peep, Minni Hein, Margit Sirgmet, neid kirjutatakse ise kui Tormi Torop. Visuaalselt kasutatakse multimeedia vahendeid, mini- ja maksimalismi, näitlejatehniliselt totaalset sisseelamist ning ekspressiivset markeerimist, audiaalselt elus ja surnud muusikat, ideaalselt paatost... Lavastused on küllaltki ühiskonnakriitilised ning tegelevad nii selliste küsimustega, mis on aktuaalsed tänapäeva noortemaailmas, aktuaalsed tänapäeva suurte maailmas noorte silmade läbi, kui ka igavikuliste probleemidega, inimhinge uurimisega. Erinevate lavastajate teosed on erinevad, kuid neis säilib mingi ühine mõõde, mis võimaldab ilma institutsiooni nimetagi teoseid ühe katuse alla lahterdada.

Kuidas nii kaugele aga jõutud on? Eks omajagu kavalust ole ka mängus. Noorte Teatritehas on oma muna poetanud ühe suurema organisatsiooni elik Genialistide Klubi sisse. Enamus tegijad on GenKlubis kasutatavad abijõuna, mistõttu paljud administratiivsed küsimused on kerge-
mini lahendatavad klubi argipäeva tege-

miste tuules. Rääkimata sellest, et nii on Teatritehase kasutuses saal ja proovisaal, heli- ja valgustehnika, teatripuhvet ning peaaegu perfektelt omandatud maja *know-how*. Lagunevad majas saab ausalt ja hubaselt oma asja ajada just nii tihti, kui programm võimaldab. Pole teada, kas Noorte Teatritehas seda ise teab, kuid on teada, et GenKlubis on otus vastu võetud, et kui Lutsu teatrimajast tuleb minna, minnakse koos Teatritehasega.

Genialistide Klubi moraalne ning materiaalne toetus küll soosib Teatritehase kunstilisi ambitsioone, kuid ainult sellest ka ei ela. On veel tarvis vähemalt Tartu linna ja Tartu Kultuurkapitali, kes tegijate enesegi üllatuseks on Teatritehast suhteliselt pimesi (ent õigustatult) toetanud. Edev eesmärk murda Tartu teatrimaastikule ning näidata, et omaalgatuslikul teatril on võimalus ellu jääda ja tasemelgi olla, on end seni õigustanud. Publikunumbrite üle ei kurdeta, pigem on probleemiks GenKlubis tihedast graafikust leida lisatendusteks auke, saali istekohtadet rääkimata.

Kui Noorte Teatritehas üleüldse millegi üle kurdab, siis selle üle, et press na loid on nende suhtes. Naljanutt kurgus küsitakse, miks Rait Avestik või Andres Keil neid ei armasta või miks Katrin Ruus neid vaatamas ei käi, miks Õsu Eveningu repertuaari ei mahu. Usun, et küll tulevad, armastavad ning mahutavad. Seni kui see juhtub, tuleb aga leppida tagasisidega sõpradelt-tuttavatelt ning omada enesekriitilist meelt.

Noorte Teatritehas on tõeline friikide kants. See ongi tegelikult see, mille kohta võiks kasutada sõna „lahe!“, sest kui sa pole Tartus friik, siis sind pole tõenäoliselt olemaski. Tahaks vaid loota, et taolise ettevõtmise pealt või koguni seest kasvab kunagi välja veel üks (suisa päris) institutsioon või suudetakse näite najal rajada nõ süda-tahab-süda-teeb-teater, mis oleks kraadivõrra professionaalsem ja konkurentsivõimelisem. Ma olen kindel, et see va teater tuleb kord. Tartusse.

Noorte Teatritehas

Rajajad Tormi Torop (tüüp, kes ei suuda gümnaasiumit lõpetada), Kristian Põldma (geograaf, kes ei taha olla geograaf) ja Lennart Peep (pe**ekukkunud teatrikriitik). Küllaltki vahva, ei?

Vaata lisaks: www.teatritehas.ee



TERE. MUL ON PRAEGU TUNNE, ET OLEN INDIAST, ANDHRA PRADESHIST PÄRIT IT-SPETSIALIST, KES ÜÜRIB SELLESSE MAJJA TOA MILLALGI 21. SAJANDI TEISE VEERANDI ALGUSES, ET SIIN MAAL NATUKE AEGA TÖÖTADA. PAAR AASTAT HILJEM REISIN JÄLLE KUSKILE EDASI. AGA SEE TUNNE VIST JUBA KAOB ÄRA, SÕUAB MINEMA. NAGU PILV.

Brave New Ghosts

Sven Vabar

fotod Anna-Stina Treumund

Räägitakse, et siin-seal kummitab. Näiteks vanades majades.

Tavaliselt näevad kummitused välja nagu vanade majade kunagised asukad, nagu neid on kujutatud pruuniks tõmbunud fotodel, mis tulevad välja pööningunurgas vedelevast lagununud vineerkohvrast või tuhmunud maalidel, mis kaunistavad kunagiste jõukate villade uhkeid halle. Või tuntakse kummitustes ära ammusurnud majaanikke, kelle kohta ümberkaudsed vanemad inimesed teavad rääkida vägi-valdseid ja patuseid lugusid. Või näevad kummitused lihtsalt välja sellised, nagu üldiselt nähti välja sel ajal, kui maja ehitati.

Mõnikord võib vana maja olla täiesti hävinud, nii et vundamentigi pole enam, on vaid tühi plats, võsa või mets. Kuid ometi võivad vanad vaimud end selles paigas ilmutada. Vahel võetakse too paik uuesti kasutusse ja ehitatakse sinna näiteks uus maja, mille elanikke siis vanad vaimud painamas käivad. Nii võivad uutest majades külas käia vaimud ka päris

ammustest aegadest, kui ei ehitatud mitte maju, vaid püstkodasid, või elati sootuks koopas, ning selle platsi peal, kuhu tänapäeva inimesed oma maja püsti panid, tegeleti, nagu tuleb välja arheoloogide ja eksortsistide koostöös, mingi hämara ja õudse asjaga.

Küllap olete kõigest taolisest kuulnud ja lugenud. Ma üldse ei eita, et sellised vaimud võivad olla meile arusaamatul viisil päriselt olemas. Aga ma ei taha sellistest vaimudest rääkida, sest ma ei ole neid näinud, ma ei tea neist rohkem kui teie ja nad ei huvita mind.

Ausalt öeldes ma pole ka kindel, kas nad üldse on vaimud. Isegi kui nad pole inimeste hirmude ja kujutluste alateadlikud, kuid lihtsakoelised, skemaatilised projektsioonid, isegi kui nad on piisavalt seletamatus mõttes „päriselt olemas“, on neil kuju, vorm. Paljudel juhtudel on neil inimesekehaga (olgu või üsna läbipaistev), vahel isegi riided, mis viitavad teatud ajastule, vahel nad isegi kõnelevad mingit keelt või murrakut. Vahel on neil ise-

gi nimi. Ja isegi kui pole muud kui vaid hägune võbelev valguskeha, siis võbeleb ta mõnes möödunud aegadel ehitatud keldris, ning teda näinud inimesed oskavad peagi üsna täpselt tuvastada tema identiteedi, tema kurva või räpase saladuse. Ühesõnaga tema *põhjuse*.

Kas see on siis kellegi vaim, kellel on nimi, nägu, *põhjus*?

*

Mind on ammusest ajast kütkestanud hoopis teistlaadi teosed. Teate küll neid arhitektuuribüroode tehtud 3D-perspektiivvaateid planeeritavatest või peagi valmivatest majadest ning elamurajoonidest. Ääretu korrapära, millele kummalisel kombel lisatakse elusust, reaalselt argipäeva tähistavaid representatsioone. Majade, õuede, teede, murulappide ja haljasalade veatu geomeetria; puude, põõsaste, kivide ning jalutavate inimeste perfektsed vormid, proportsioonid ja paigutus. Iga prügikast, liiklusmärk, mängiv laps või väike krutskiga koerake – kõik asjad ja olendid asuvad täpselt seal, kus vaja. Või vähemalt üritavad asuda: üks ka 3D-vaadete valmistajate hulgas on

soss-seppi. Kuid juba taoline täiuslikkuse püüdlus on oluline, võibolla isegi põhiline. Ka ebaõnnestunud 3D-vaade on zen-harjutus, ning parimad 3D-vaadete hulgas ei jää millegi poolest alla Jaapani aiakunsti tippsaavutustele. Kuigi õieti pole seegi võrdlus kohane, Jaapani aiad mind suurt ei köida, need on vaatamata tohutule aednikupoolsele hoolele – või ehk just sellepärast – ikkagi nii orgaanilised, loomulikud, päris. Nagu ülkirjeldatud tavalised vaimudki. Kinnisvaraarendus-3D-vaate-zen on tuleviku-zen, futuristlik, formalistlik zen, geomeetria-zen.

Meisterlik 3D-vaade asub väljapool tava-pärast aega ja ruumi. Virtuaalsed laternapostid, läikivad seinad ja puukesed oleksid mingis mõttes nagu vanemad paekivikihtidest linna all ning sinna peitunud kivistunud trilobiitidest, vanemad merest, mis miljardeid aastaid linnaalust pinda kattis. Naeratavad jalutajad koerakesega on korraga kvargid ja bosonid, kes olemise elementaartasandil oma korrapärast rolli täidavad, ning jumalatest suuremad ürghiid, kes mööda Univer-sumi tänavat astuvad. Nad asuvad ajatus ajas ja ruumitus ruumis, ideaalses aegruumis.

Ühest küljest muutuvad need veatult geomeetrisse keskkonda paigutatud puukesed, liiklusmärgid, prügikastid, loomakesed ja muud üldarusaadavalt igapäevaelu tähistavad objektid – aga ennekõike inimesed – seoses arvutite arenguga iga aastaga järjest täiuslikumaks, järjest realistlikumaks. Aga teisest küljest tuleb nende realistlikumaks muutumisega aina enam esile täiesti varjamatu tõsiasi, et tegelikult nad ei üritagi luua reaalsuse-illusiooni. Nende realistlikkus kummalisel moel just rõhutab nende sümboolsust; digitaalsete, arvutimängulike detailide juhuslikkuse taotlus mitte ei häiri, vaid pigem rõhutab neid detaile ümbritseva geomeetria täiuslikkust, tuues esile kogu simulatsioonilise elamurajooni-terviku ebareaalse, mingis klassikalises, isaacasimovlikus mõttes ulmelise õhkkonna. Tavaliselt paistab simulatsioonidel kirkas päike, mis tekitab inimeste, majade ja muude asjade taha mustad varjud, nagu kujutaks simulatsioon olukorda kuu peal või mõnel planeedil, kus pole atmosfääri.

Võibolla sellepärast ei kütkestagi mind vähimalgi määral vanamoodsad, vineerist valmistatud ning valge värviga ülevärvitud maketid. Nende puhul võib täheldada kaasaegsete 3D-vaadetega vastupidist mõju – nende rõhutatud tinglikkus ja sümboolsus on samas nii reaalne. Makett on nii päris asi, nii vineerist, krobeline ja valge. Puud on tikukesed, vatipuhmad otsas. See on igav.

Mu janu arvutiga tehtud 3D-vaadete

järele on aga vaibumatu. Need on ühtaegu ilusad, nunnud, armsalt elujaatavad, külmad, kalgid, salapärased, jubedad, igatsustekitavad. Lõikan neid välja ajalehtedest ja lasen kinnisvarabüroodel endale virnade viisi reklaamvoldikuid koju saata. Kuigi kõige täiuslikumad on 3D-vaated muidugi mu suurel, kvaliteetisel arvutimonitoril. Kahjuks ei valmistata tänapäeva kinnisvaraturunduses veel interaktiivseid kolmemõõtmelisi simulatsioone, mida potentsiaalsed kliendid saaksid nautida mingitsorti virtuaalse reaalsuse tehnoloogia abil.

*

Ma pole kindel, kas mu huvi uute või planeeritavate arhitektuuriobjektide simulatsioonide vastu on seotud nende vaimudega, kellest ma tegelikult rääkida tahan ja alljärgnevalt räägingi. **Tõeliste** vaimudega, minu arvates, mitte mõnede õnnetute olenditega minevikust. Mingit seost ma tajun, aga ma ei saa täpselt aru, milline see on.

Millised on need tõelised vaimud? Neid võib kohata uhiuutes majades, kuhu pole veel sisse kolitud, või veel pooleliolevates elamutes ja ka kontorihoonetes, millel on juba teatav vorm ja nägu. Nad kaovad kohe, kui mõni inimene on ennast majja vähegi elama sättinud.

Minge, katsuge hiilida mõnele valmisjärgus hoone ehitusplatsile või valmis ja müükipandud, veel elamisjälgedeta kortermajja. Muidugi on vähem lootust vaime – neid vaime, tõelisi vaime – kohata vanadel, ajalooga tänavatel, kus mõnele tühjalt seisnud krundile on mahutatud uuslamu. Vaime tasub otsima minna uutesse arenduspiirkondadesse, mis on rajatud niitudele, põldudele, heina- ja tühermaadele, metsadesse, ja kus kogu pakutav elukeskkond on uus, värske, teoreetiline. Sellised arenduspiirkonnad on realistlikumad kui eelkirjeldatud 3D-vaadetes, samas on nad vähemalt ühest küljest vaadates kuidagi külmamad ja elutumad, sest pole inimesi ega loomi, autosid, jalgrattaid, prügikaste, aedu, tihti ka puid ja põõsaid ega muidki asju, mis elu juurde kuuluvad. Vormid on geomeetriselises plaanis lihtsad; värvid on – kui neid üldse on – puhtad ja selgepiirilised. On vaid värskest mustendava asfaldiga kaetud sõidu- ja kõnniteed ning ilma ühegi kulumisjäljeta abstraktsed majakarbid. Maju ümbritsev muld on mõnikord kaetud veatu, õrna, kirka helerohelise murukir-mega.

Hiilimine pole muidugi lihtne. Uus ja väärtuslik kinnisvaraobjekt pole mõni vana mahajäetud kelder, kuhu iga hulgas saab takistamatult sisse pugged. Uusobjekte valvavad korralikud lukud, koerad ja turvafirmad. Mõõnan, et kasutan neist möödahiilimiseks ebaseaduslikke vahendeid.

Kuid mitte kunagi ei tekita ma objektile omanikule vähimatki kahju. Õigupoolest on isegi nõnda, et mida vähem muutusi ma objektile põhjustan, mida vähem jälgi ma jätan, seda parem. Olen nimelt tähele pannud, et piisab mõnest väikesest minu põhjustatud muutusest, ning vaimud väldivad edaspidi seda muutuse-kohta. Piisab, kui tõmmata lohaka turvamehe poolt ripakile jäetud võtmega vasksest läikivale uksele üks kriim, piisab kui vajutada värskest külmutatud rohe-rohelisele murule silmaganähtav jälg, ja vaimud lihtsalt enam ei tule sellesse kohta. Õigupoolest piisab sellest, kui mõnes kohas liiga palju käia, mõnes toas ennast liiga hubaselt tunda, mõnel aknalaua liiga mõnusasti istuda, kui vaimud juba ei tule. Et vaime näha, pead sa olema võimalikult märkamatu, võimalikult diskreetne. Pead olema ise nagu vaim – ehk siis sellepärast võtavadki vaimud su lõpuks veidike omaks.

Kui teil on õnnestunud puhkepäeva varjus, õhtuhämaruses või öösel mõnesse arenduspiirkonda sisse hiilida, jalutage tasa ringi, jälgige ümbrust ja valige endale mõni sobiv koht, kuhu pikemalt pidama jääda. Aga ärge end liiga mugavalt sisse seadke. Olge rahulikult paigal, kuid jääge võõraks. Jääge tähelepanelikuks ja valvsaks nagu varitsev kütt. Kui teil on palju õnne, annet ja veel ma ei tea mida, siis võibolla te näete teda.

Ta võib näiteks rahulikult jalutada mööda tänavajuppi, mis teie omaga ristub, kadudes majanurga taha, mis veel ei kanna tänavanime ega -numbrit. Ta võib olla umbes kuueteist-seitsmeteist-aastane tüdruk, blond, kahvatu, täiesti tavalise välimusega. Ta võib kanda harilikke tänapäeva teismelise tüdruku riideid – musta T-särki, liibuvaids teksaseid, neetidega vööd, valgeid ketse. Te võite esimese hooga arvata, et tegu on lihast ja luust inimesega. Ta ei karga teile kallale, ei moondu mingiks monstrikiks, ei ole läbipaistev, ei helenda, ei lenda. Aga katsuge teda hüüda – ta ei reageeri kunagi, ei vaata teie poolegi. Katsuge teda taga ajada – ta jookseb teist igal juhul kiiremini, pöörab nurga taha ja on kadunud nagu tina tuhka. Seejuures liigub ta väga vaikselt. Ma pole kunagi aru saanud, kas nad üldse mingit heli tekitavad. Vahel nagu oleks mingi väike kröbin, aga see võib olla ka mu enda või mõne juhusliku kolmanda teguri tekitatud. Või siis ei vaevu taga-aetav tüdruk isegi jooksmas, vaid lihtsalt haihtub õhku. Jah, seda teeb ta küll, see on vist ebaratsionaalne. Aga mitte palju ebaratsionaalsem kui tema kõndimine keelatud territooriumil valmisjärgus majade vahel, nagu oleks ta siin püsielanik või vana olija.

Ta võib ka olla keskeale lähenev mees heas ülikonnas, arvutikott üle õla. Teda



TERE. SELLINE MÕTE: OLEN ÜKSIK VANALDANE NAISTERAHVAS.
TÖÖTAN PRAEGU LINNAARHIIVIS VALVURINA. SAIN AASTAL 2080 SIIA
VANASSE MAJJA ODAVALT KORTERI ÜÜRIDA. VÕRRELDES EELMISE
KORTERIGA, MILLE KELDRISSE TUNGIS MEREVESI, POLE VÄGA VIGAGI.
AGA ÄKKI SEE POLEGI MINU MÕTE? JAH, SEE ON KELLEGI TEISE MÕTE,
SEE LENDAB JUBA ÜHTE TEISE PÄHE.



TERE. OLEN LIISA, 16-AASTANE. KOLISIME VANEMATEGA SIIA
ÄGEDASSE MAJJA 2054. AASTAL. ISAL ON JUBA AMMU ARMUKE.
TA VIST KOLIB MEIE JUUREST ÄRA – NÜÜD, MIL MA SUUREKS
OLEN KASVANUD. AGA MA SAAN TAST ARU, OSKAN ENNAST
TEMA OLUKORDA PANNA.

võiks pidada täiesti tavaliseks inimeseks, kasvõi kinnisvaramaakleriks, kes tuli hommikul maha unustatud paberite järele, või ülemuseks ehitusfirmast, kes juhulikult mööda sõitis ja mõtles, et vaatab maalrite töö üle. Aga ta seisab mõne maja ees ühe koha peal pikka aega liikumatult nagu skulptuur ning vaatab rahulikult enese ette ühte punkti.

Vahel nad ei kanna tavalisi tänapäeva Lääne riideid, vaid midagi võibolla arhetüüpsemat. Mõni naine võib kanda valget riiet, mis meenutab antiikajastu kitooni, toogat või stoolat, või ka India sari, ühesõnaga lihtsat universaalset riidetükki, mis on rohkem või vähem elegantset keha ümber keeratud. Sama naine võib kõndida mööda teisest vaimust, kes kannab üleni musta nahka. Seejuures on nende ilmed ja liigutused täiesti sarnased. Midatahes nad ka ei kannaks, nad teevad seda vähimagi poosita. Isegi modellid, kes teatud riided endale selga ajavad mõneks üürikeseks hetkeks *catwalkil*, üritavad liikuda nende riiete *päraselt*. Vaimud ei ürita absoluutselt mingil spetsiifilisel moel liikuda. Nad ei kanna ka oma riideid kuidagi kohmakalt – sest ka kohmakus oleks ikkagi mingit liiki emotsionaalne hoiak. Nad kõik liiguvad enamvähem ühtmoodi mõõdetult ja rahulikult, hoolimata sellest, mis neil seljas on. Eristada võib vaid soolisi ja ealisi iseärasusi. Nende riided on kas päris uued või siis ainult natuke kantud. Igal juhul on nad alati korralikult ja pigem hästi riides. Ühtki joodik-vaimu või kaltsak-vaimu ega ka üleliia vaest vaimu pole mina näinud.

Kui te loobute katsetest vaimudega kontakti luua või neid kinni püüda, kui te ei pööra neile erilist tähelepanu ja liigute aeglaselt ja rahulikult, või veel parem, istute ühe koha peal, siis nad ei jookse ega haihtu mitte kuskile, vaid käituvad, nagu teid poleks olemas. Nad liiguvad tasakesi ringi või seisavad ühe koha peal, aga minu meelest nad ei pööra ümbrusele tähelepanu tavapärasel viisil. Nad ei silmitse ega kuulata midagi teraselt, nad ei kompa midagi. Ometi on neis mingi veider keskendumus, alaline, katkematu, pingne tähelepanelikkus. Nad justnagu tunnetaksid midagi kogu oma kehaga. Mida, ma ei tea, ja nende kehast ma pole sedagi täpselt aru saanud, kas see on neil harilikus mõttes materiaalne, täiesti virtuaalne või midagi muud.

Vahel olen istunud rahulikult mõnes värvivärskes toas või köögis. Mõne aja pärast siseneb üks vaim. Istume rahulikult mõnda aega kahekesi toas, mina vaatan teda varjamatult, kuid tasakesi, tema vaatab justkui ühte punkti seinal, aga mida ta tegelikult teeb, näeb või tunneb, ei taipa mina. Peagi saabub teinegi vaim, jäädes aknast välja vaatama. Kolmas vaim tuleb, käib toa läbi, lahkub. Neljas tuleb ja istub

põrandale, radika kõrvale. Nad ei suhtle kunagi ka omavahel – või kes teab. Nõnda olen vahel veetnud tunde rahulikult vaimudega ühes toas istudes. Kõik on vait, keegi ei sega kedagi. Vaid mina vaatan neid ning aina mõtlen ja mõtlen, kes nad sellised on.

Kuidagi ma olen kindel, et nad on seotud tulevikuga, nad on vaimud tulevikust. Aga see ei saa olla nii lihtne, et tegu on lihtsalt nende konkreetsete elanikega, kes neis majades, kus ma neid näen, tulevikus elama hakkavad. Üldiselt peaksid ju tulevased elanikud praegu juba kuskil elus olema, kuidas nad siis samal ajal kummitada saavad?

Ehk nad tulevad kaugemast tulevikust, on inimesed, kes praegu veel sündinudki pole. Aga nad ju kannavad tänapäevaseid riideid ja soenguid, mis mõnel juhul juba viie aasta pärast on tuntavalt vanamoodsad! Nojaa, võibolla neil on selleks oma kummaline põhjus, näiteks mingitlaadi mimikri. Ja see ülikonnas ja arvutikotiga mees ongi mees tulevikust, kes kunagi aastakümnete või -sadade pärast siia elama satub. Kuid see ju tähendaks, et kogu tulevik on juba valmis, juba ette teada. Mitte mulle, vahest mitte ka vaimudele, aga vähemalt potentsiaalselt on tulevik kuskil – võibolla ka kellelegi – olemas. Sellisel juhul on ka tulevikuvaimude teod – õnned, vaevad, valud ja vihkamised – juba kuskil teada või kirjas. Aga miskipärast ei taha ma seda versiooni eriti uskuda. See tähendaks, et nad ei erineks millegi põhilise poolest tavalistest mineviku-vaimudest.

Minu tuleviku-vaimudel pole ilmselgelt ühtki painajat hingel, ühtki jõledat pattu, vaevavat mälestust ega aega ja surma võitvat armastust. Ma ei tea, kas neil on üldse midagi hingel. Aga nad ei ole hingetud, nad ei ole virtuaalsed 3D-vaated minu poolt fetišeeritud kinnisvaraprospetidelt. See on nende juures kõige põhilisem. Miskipärast täidavad vaimud mind seletamatult puhta õnnetundega. Tuleviku-kummitused pole minevikutaaga, vaeva, hirmu, viha ja õuduse kummitused, tuleviku-kummitused on õnnekummitused.

Mulle tundub, et mu vaimud on küll olnud tulevikus, kuid keha ja välimus, mida nad siin, neis peatseltvalmivais hoonetes esitavad, ei oma seost nende reaalse kehaga tulevikus. Sest seda „õiget“ keha lihtsalt pole veel olemas. Mitte kuskil.

Näiteks tollel antiikse kitooniga naisterahval poe halli aimugi, et tulevikus ta on võibolla vanapoiss, kes kunagi, aastal 2081 saab siia majja soodsalt sotsiaalkorteri üürida ning elab siin vaguralt oma elupäevade lõpuni. Ja arvutikotiga mees on tegelikult tüdruk, kes sünnib siia majja

oma vanemate ainsa lapsena. Vanemate kooselu pole õnnelik, mees hakkab jooma ja läheb minema. Emal on pikad tööpäevad, ta on vaene, pahur ja tige, tütre lapsepõlv on õnnetu. 16-aastaselt jätab ta kooli pooleli... Võibolla.



ESILVABRIGS OLEME LÖPETAUND INIMESTE KANNATUSED!





Pia Fraus

Rein Fuksi intervjuueeris Madis Aesma
foto Priit Peterson

**Peatselt tähistab kümnendat sünnipäeva eesti indie roostevaba nael, Tallinna mürapopisekstett Pia Fraus, kes kogu-
nude dekaadi vältel tunnustust ja kiidusõnu nii Eestis kui ka välismaal. Bändi laulja, kitarrist ja helilooja Rein Fuks
räägib, mida ta arvab kuuku kohe-kohe ilmutavast, ilmutuulsa Teenage Fanclubi mehe Norman Blake'i produtseeri-
tud plaadist nimega „After Summer“.**

Madis Aesma (MA): Pia Fraus on mulle alati kahes mõttes vaikne bänd tundunud: esiteks selles mõttes, et sinu ja Eve laulumaneer on suhteliselt vaikne ja õrn – kuigi instrumentaalpartiit rändavad kohati lausa *sonic-youth*likku mürarokki – teiseks selles mõttes, et te toimetate oma toimetamisi kuidagi suhteliselt tasakesti ja isegi pisut nagu pelglikult, kui arvestada seda, et tegelikult olete te ju üsna tuntud bänd. Kas see lihtsalt kukub nii välja või on see teadlikult nii?

Rein Fuks (RF): Hmm....ma ei oska teiste eest vastata, aga mulle endale meeldib vaikselt bändis olla. Kohati tahaks olla veel vaikselt.

MA: Kas sa mõtled ikka tegutsemist, mitte vokaali volüümi mõttes?

RF: Tegutsemise mõttes, jah.

MA: Miks – lihtsalt oled loomult tagasihoidlik või on siin mingid muud kaalutlused?

RF: Noh, ma olen loomult kahte moodi tüüp – ühest küljest nagu aktiivne, hülalt tegutseks ja teeks igast asju, aga teisest küljest põen igat asja, mis on seotud minu enda loominguga. Sellepärast on SekSound (Tallinna väikeplaadifirma, mida Pia Frausi tüübid eesotsas Fuksiga veavad – MA) selline asi, mida on mul kerge teha. Sest teiste bändide üle olen uhke.

MA: Tegelikult, miks ma üldse sellele mõtlesin, et Fraus mulle vaikselt bändina tundub, oli see, et minu arust tuleb uus

plaat teil kuidagi väga äkki – see on nimmoodi justnagu tasahilju salvestatud ja valmis saanud. Just nagu peaaegu iseenesest.

RF: Noh, need lood tulid meil vaikselt ja tasapisi. Ja siis mõtlesime, et prooviks seekord teisiti – nii, et laseks kellelgi teisel produtseerida, et oleks uus ja värske kõrv peal. Et jälle ise kõike samamoodi ei teeks. Rääkisin sellest Bill Wellsiga (šoti multiinstrumentalist ja helilooja, kes tegi remiksi Frausi eelmisel plaadil Nature Heart Software leidunud palast „*Chromatic Nights*“ – MA), kes on ju kogenud mees, teinud paljude muusikutega koostööd. Ta arvas samamoodi – muidugi võiks kellegi teisel lasta produtsenditööd teha. Ja nii ta Norman Blake'i soovitati. Me ei julgenud enne praalima hakata, kui asi purgis oli. Sellepärast me ei rääkinudki uuest plaadist enne midagi.

MA: Bill Wells ja Teenage Fanclubi mees Norman Blake – kas on ka raske selliste tüüpidega kontakti saada?

RF: Hmm, noh kui tahad Madonna või Mick Jaggeriga ühendust võtta, on see raskem, ma arvan. Minu suhtlemine on olnud alati siiras, ses mõttes, et kui mingi asi meeldib, siis ütlen seda ja kui ei meeldi, siis ütlen ka. Kogu see šoti kamp – The Pastels, Bill Wells, International Airport, Future Pilot AKA, Teenage Fanclub, National Park ja nii edasi – on mulle tõesti väga sümpaatsed. Nad on inimesed nagu meie, aga kuulsamad, ägedamad

ja elavad Šotimaal. Wellsiga suhtlesime nendest kõige varem, sealt edasi juba teistega.

MA: Kas Bill Wells ja Norman Blake teadsid teist midagi muidu varem ka – su tagasihoidlikkusest hoolimata olete te ju maailma indimuusika sõprade seas mingi tundmatu bänd?

RF: Selleks ajaks, kui Normaniga koostööd alustasime, teadis ta juba Pia Frausi, sest Bill Wells oli seal juba neid *Chromatic Nights*'i LP'sid jaganud.

MA: Kuidas see Tallinna bändi plaadi salvestamine Glasgow mehe Norman Blake'iga produtsenditoolil üldse välja nägi?

RF: Tegime alustuseks ühe loo prooviks, milleks oli „Yenisey“ (ilmus kogumikul „Kohalik ja Kohatu 2“ – MA). Arutasime, et kuidas oleks mõistlik edasi tegutseda. Tundus, et nii, et salvestame siin ise ja saadame trähid siis neti teel Glasgow'sse Normanile ja ta seal siis toimetab edasi. Ja et kui Normanile tundub, et midagi tuleks salvestada teisiti või ümber teha, siis teeme. Lõpuks mängisime mingeid asju lugudele juurde, aga ümber ei teinud eriti midagi. Ta ütles, et asjad on salvestatud tema maitse järgi.

MA: Uue plaadi lugudest rääkides, kas kõik need palad on nüüd valminud peale „Nature Heart Software'i“, mis ilmus 2 aastat tagasi?

RF: Põhimõtteliselt jah, välja arvatud „Doctor Optimism“ – seda oleme ka enne

salvestanud, aga ei ole õnnestunud. Minu arvates seekord õnnestus.

MA: See teine lugu, mida sa mainisid – „Yenisey“ – on minu meelest Pia Frausi diskograafias selles mõttes väga omalaadne, et ta on teistega võrreldes selline üsna – kuidas nüüd öelda – nurgeline? **Krautrockilik?**

RF: Aga see on tegelikult ka meile endale väga tähtis lugu – see on nagu millegi uue algus. Esimene lugu ja üsna loogiline jätk „Japanese Heart Software’ile“ mis oli eelmisele plaadile viimasena salvestatud lugu.

MA: Aga need on ju hoopis erineva vaibiga lood? Või sa mõtledki, et „Japanese Heart Software“ oli uutmoodi Frausi, uue asja esimene lugu ja siis „Yenisey“ jätkas seda rida?

RF: Jah, minu jaoks on see samasugune lähenemine. Just nii ongi, nagu sa ütlesid. Kuigi üldiselt on ju nii, et plaadil on sellist klassikalist nõ „vana“, „tüüpilist“.

MA: Jaa, näiteks esimene lugu „Spring-sister“.

RF: On jah.

MA: Eelmise peal oli enamus muusikat sinu loodud, suurem jagu laulusõnu Eve omad, „No Borders“ oli Tõnise lugu – kuidas siin on?

RF: Siin on nii, et muusikalised ideed on vist minu. Koos oleme arranžeerinud. Ja sõnu on kirjutanud Eve, Tõnis ja Margus. Minu leivanumber on muusikalises mõttes olnud selline kordusteteema, luupimine – olen kuidagi jubedalt sel lainel olnud. Oleks isegi tahtnud sellesse teemasse rohkem ja sügavamale sisse minna, aga ehk jõuab tulevikus.

MA: Millest selline impulss, kas oled hakanud mingit muud või enda jaoks uut muusikat kuulama?

RF: Noh, muusikat – ei tea, kuulan vana Yes-i. Eks see, mida kuulan, on kah sellest luubist tingitud, mis peas juba käib. Ma kuulan neid asju, mis teevad minuga seda, mida ma tahan – seda on raske seletada. Ma ei ürita nüüd hakata diipi panema – lihtsalt tunne on selline, et tahaks sellist vaba meeleolu. Et muusikaliselt palju ei peaks toimuma, vaid et vähene olemasolev hakkaks korduse abil tööle.

MA: Kas see on siis põhimõtteliselt midagi hüпноosi sarnast? Mingis mõttes.

RF: Vist jah. Lisaks on see minu enda – Fein Ruksi (Fuksi sooloprojekt, mida ta ise iseloomustab „seisundimuusikana“, tšekkige maispeissi – MA) – teema ka see, mis on minu muusikat Pia Frausis mõjutanud. Ma ise mõjutan iseennast. Mina sidusin mind kinni.

MA: Selge. Te olete nüüdseks vist juba peaaegu kümme aastat tegutsenud, on nii? Või on juba kümme täis?

RF: Jah, Reijoga koos oleme mänginud kümme aastat, teistega saab septembris kümme.

MA: Alguses siis olite kahekesi?

RF: Noh, hakkasime, jah, teipima mingeid veidrusi.

MA: Kuidas te ennast praegu bändina tunnete – nüüd, kus nii kaua juba tegutsed on? Kas olete ise rahul sellega, kes ja kus te olete?

RF: Jällegi, oskan rääkida vaid enda eest. Ma olen väga rahul, et keegi on andnud meie plaadid välja ja et on inimesi, kellele need korda on läinud. See tähendab mulle palju. Kuigi mul tekib küsimus, et miks Pia Fraus, kui on palju-palju-palju paremaid bände, kes vääriskid seda rohkem. Üks osa minust mõtleb selle peale kogu aeg. Ma kuulan väga palju muusikat ja vaimustun asjadest ja siis tunnen, kui tühine ma ise selle kõrval olen.

MA: Järelikult läheb see muusika, mida te teete, inimestele rohkem korda, kui sa arvad. Kas sul midagi head kuulates siis seda tunnet ei teki, et „kurat! - kui nemad niimoodi saavad, siis saan mina ka!“

RF: Ei.

MA: Okei, tagasi plaadi juurde – on sul sellel mingi eriti südamelähedane lugu ka?

RF: Tead, mulle tegelikult on väga lähedane „Mute The Birds“, aga mitte sellisena nagu ta plaadil on. Sest peas oli see mul paremini tehtud. See lugu kannab seda meeleolu, mis on mulle südamelähedane. Nagu ka „Yenisey“.

MA: Aga need on ju hoopis erinevad lood – „Yenisey“ on selline krapsakas, „Mute the Birds“ hoopis unistav, kosmosesüntidega. Mis neid seob?

RF: See, millest sa räägid, on vormistamise küsimus. Neid lugusid seovad mingid ideed, mis pärinevad mingitest kogemustest või mälestustest. See, et nad on erinevalt vormistatud, ei paista mulle endale nii väga välja. Kuigi jah, kõrvalt kuulajale ei pruugi need lood üldse sarnased olla. Ega nad vist pole kah. Või ma ei tea. Eks sa pead ütlema.

MA: Noh – see on jälle nii, et igaüks kuuleb ja kuulab, kuidas ta kuulab ja kuuleb. Mis teil nüüd edasi plaanis on, millal esitlused on ja kas välismaale ka laivitama lähete?

RF: Plaat ilmub 7. mail Jaapanis Vinyl Junkie Recordingsi alt, 13. mail USA-s Clairecords’i ja Eestis SekSoundi alt. Esitlused on 15. ja 16. mail vastavalt Tallinnas Von Krahlis ja Tartus Genialistide Klubis. Pia Fraus, Ulrich Schnauss ja Picnic. Aga välismaaga on praegu nii, et sügisel lähme Jaapanisse. Mõned laivid on kirjas, loodame, et oleme oodatud. Aga üldiselt plaane on selle albumiga seoses veel, mis seda meeleolu ja plaadi mõtet täiendavad ja toetavad.

MA: Kuidas on, kas sa näed kunagi, et oleks võimalik, et Pia Fraus saakski põhimõtteliselt elukutseliseks bändiks? Minu arust pole see võimatu, arvestades just seda, et te välismaalgi suhteliselt edukad olete. Kas sa ise tahaksid seda?

RF: Vist mitte. Ma tahaks, et see oleks vaba, et ei peaks tegema sadat kontserti, et maksta üüri ja osta kassile süüa. Minu ideaal on selline – töötad poole kohaga ja

teise poolega oled vabakutseline.

MA: Selge. Pia Fraus muutub kuidagi järjest loodussõbralikumaks ja -lähedasemaks: lugude teemad, plaadikujundused, promopildid ja nii edasi – kõik on üha enam loodustemaatilised. Kas te vastandute kuidagi linnale?

RF: Jah, me muutume varsti ise puuks. Tegelikult see oli asi, millest tahtsin rääkida – need kaks aastat, mis me oleme Kärasil möllanud (Pia Frausi liikmed ostsid Ida-Virumaale kamba peale vana talumaja, kus suvitatakse ja mida vuntsitakse – MA), on suureks inspiratsiooniks olnud. Kui me selle talu ostsime, siis oli põhiline, et teha seal bändilaagrit. Mängida koos pilli, salvestada. Aga kuidagi on nii välja kukkunud, et enamus ajast kulub seal lihtsalt füüsilise töö peale ja see on olemoodi see, mis on palju andnud. Töötad selle nimel, et seal oleks parem olla ja saaks hakata pilli mängima. Kuigi – pillid võivad olla kaasas, aga kui oled päev läbi kaevu kaevanud või palke vahetanud, siis ei jaksa öhtul sõrmi liigutada. Aga meeleolu jällegi on tekkinud. Selline lugu uuel plaadil nagu „House Eaten“ – see on ju see värk, et mul on meeletu paranoia, et putukad söövad selle meie maja ära. See on hull. Toonesep, majasikk, puukoi ja kõik teised vaenlased. See on reaalne värk. Need ju panevad palke kahe suupoolega.

MA: Kas mingit tõrjet ei saa teha? Tegid laulu, kas hakkas kergem?

RF: Jah, tegin poolele majale tõrjet ja laulu kah igaks juhaks. Nüüd, kevadel, tahaks jõuda teise poole kah ära tõrjuda.

MA: Poleks elu sees arvanud, et mõnel Pia Frausi lool võib nii kummaline taust olla.

RF: Noh, tegelikult on enamusel selle plaadi lugudel. Aga seda ei tahaks jällegi, et kirjutaks nüüd lahti, millest need lood on.

MA: Kas Pia Fraus oma loomingu ja/või oma olemasoluga millelegi vastandub ka? Te olete vaikne bänd, on teis mingisugune selline punk-alge ka *a la „fuck this!“*?

RF: Ei, mingid mässulaulikud me ikka ei ole, kuigi minus endas on punki küll olnud eluaeg ja ma olen suur J.M.K.E. austaja. Ma arvan, et Pia Fraus peab kulgema. Aega mässuks ega protestiks ei ole.

MA: Kuhu? On see üldse oluline?

RF: Noh, praegu see ei ole võib-olla oluline. Ma arvan, et tähtis on selline mõnus liikumine. Äkki liigume maale?

MA: Võib-olla?

RF: Tahaks küll!

Pia Fraus:

Eve Komp – klahvpillid, vokaal

Kärt Ojavee – klahvpillid

Rein Fuks – kitarr, vokaal

Tõnis Kenkmaa – kitarr

Reijo Tagapere – bass

Margus Voolpriit – trummid

Päris maailm võib olla üks päris veider koht

Intervjueeris Katrin Ruus

Müürilehe küsimustele vastab vabakutseline kunstnik, kirjanik ja filmimees Urmas Nimetu, kes on endale nime teinud küll, olles ilmutanud 2007. aasta sügisel jutukogu „Langemine alla nulli“, teinud koos sõpradega filmid „Vanameeste näppaja“ ja „Akadeemik Obruchevi unenägu“. „Vanameeste näppaja“ on pälvinud ka tiitli – parim Tudengifilm 2005.

Mõni aeg tagasi ilmus sinult jutukogu „Langemine alla nulli“, mis sisaldab kaheksat lühijuttu. Mida need lood endast kujutavad? Millest sa kirjutad? Miks sa kirjutad? Kellele kirjutad?

Sellele küsimusele saab väga lihtsalt vastuse, kui endale see raamat hankida ja läbi lugeda. Raamat peaks olema hea kingitus näiteks identiteedikriisis vaevlevatele kahekümneaastastele.

Teistele võib vihjeks anda nii palju, et suurem osa nendest kaheksast loost toimub keskkonnas, mida võib pidada väljamõelduks. Enamasti pole võimalik nimetada toimumise aega ja kohta – vähemalt sellist, mis mahuks kuidagi meie ametlikku ajaloo-käsitlust. Igapäevaste mõtlemisraamide poolt vaadatuna on ka nende lugude sündmustikud kas absurdsed või puuduvad üldse.

Minu jaoks on nendes lugudes aga sisemine loogika olemas. Selleks on see loogika, mida aju kasutab enne, kui ta nn loogiliste lauseteni jõuab. Tegemist on selliste algtehetega, mis on pigem füsioloogilis-bioloogilised, kui kultuurilised. Need on assotsiatsioonid, võrgustiku-kujulised ühendused, mis üksteist vastastikku tingivad. Nende algtehetega jaoks ei ole tähtis, kas mingi asi on päris või ainult ettekujutus.

See, mida me näeme või kuuleme, on otseselt seotud mälestustega, nii heade kui halbade. Samuti seguneb tege-likkus suulise tekstiga. Näiteks koolid ju ongi selleks, et meile rääkida, mis on päris ja mis mitte. Lõpuks haarab tegelikkus endasse unenäod ja hallutsinatsioonid.

„Langemise alla nulli“ tegelased ei ole tihtipeale konkreetset inimesed, vaid näiteks mingid emotsioonid või silmapetted. Või siis ilmub mõni ühiskonnahorm näiteks loodusnähtustena. Ja nii edasi ja edasi.

Sinu lugudega on minu arust kuidagi nii, et kuigi need keskkonnad, kus tegelased tegutsevad, on pidevas muutumises, tunduvad tegelased jällegi liigagi „päris“. Sellised naturalistlikud lihtsad tegelased, kes võtavad veidratesse kohtadesse satumist mitte just liigse erutusega. Näiteks loos „Kuidas seltsimees Lutikov taevasse läks“ sõidab Lutikov eskalaatoriga taevasse, aga teda ei lasta sisse. Selgub, et ta peab siiski

hoopis põrguga leppima. Kahju hakkab talt isegi. Miks sa oma tegelasega nii teed?

Ma ei saa sinna midagi parata, ta on selle ise ära teeninud. Lutikovi jaoks ei ole taevast ju midagi veidrat, vaid see on täpselt selline, nagu ta on ette kujutanud. Ainus, mis talle ei meeldi, on inimeste suhtumine. Ta on pigem nõus nendest inimestest loobuma, kes teda ei mõista, kui et muutama arvamust iseendast.

Mis „veidratesse kohtadesse“ veel puutub, siis minu arust on maailm ka ju väga veider koht. Kusjuures, kuidagi ei saa kindel olla, et see nüüd ongi see „õige maailm“.

Võib täitsa vabalt olla, et me ise oleme sellest „õigest maailmast“ kõrvale põigunud ja sattunud mingisse „veidrasse maailmasse“. Aga niikaua, kuni me seda õiget maailma ei mäleta, võib meile tunduda, et hoopis see „veider“ maailm ongi „õige“. Inimesed on selles osas ääretult kohanemisevõimelised. Keegi ju ei ütle neile, et nad on veidras keskkonnas ja et tegelikult maailm on hoopis teistsugune. Samamoodi on minu juttude tegelastega. Võib-olla oma juttudega püüan endale ja teistele meelde tuletada, et ega see meie „päris maailm“ parem ei ole kui üks „veider koht“.

Kas on plaanis ka varsti uus raamat ja milliseid lugusid see endas sisaldab?

Järgmine jutukogu tuleb kergemini seeditav. Selles on vähem meta-tasandit ja paljud tegevuspaigad ja tegelased peaks veidi isegi äratuntavad olema. Aga muinasjutulistest raamidest ma lõpuni ka ei loobu.

Teed filme koos Tartu Üliõpilasteatri näitleja Martin Liiraga. Aastal 2005 pälvis teie film „Vanameeste näppaja“ parima tudengifilmi tiitli. Kuidas filmiidee tekkis?

„Vanameeste näppaja“ oli „planeeritud laps“. 2005. aasta talvel pidasime Martini-ga mitu kuud plaani, et peaks koos mõne filmiga maha saama. Esialgu tahtsime päris nullist oma stsenaariumi kirjutada. Aga need ei tahtnud kuidagi nii head välja tulla, nagu oleks tahtnud – kasvasid meil kiiresti üle pea. Saime aru, et lihtsam on võtta mõni olemasolev lugu, ja see siis enda näo järgi ümber kohendada.

Hakkasime seda lugu sihiteadlikult otsima. Meie kriteeriumiks oli, et lugu peaks olema võimalikult lühike ja et see oleks lõbusamat laadi. Samas ei tahtnud me, et hiljem vaadates võiks kellelgi tekkida seos Õ-Fraktsiooniga (nad kippusid meie hinnangul vägisi „tudengifilmi“ sünonüümiks). Tahtsime teha midagi, mis oleks päris meie näo ja teoga, mitte lihtsalt üks uus tudengifilm. Lappasime igasugu novelle. „Vanameeste näppaja“ leidsin sõna otseses mõttes raamatukogust, Heinsaare samanimelisest novellikogust. Polnud seda varem lugenud, aga võlus kohe esimesest pilgust.

Kas mõni Heinsaare novell või jutt on veel sütitanud? Et, vohh, seda tahaks ka veel filmiks teha...

Nii väga ei ole. „Vanameeste näppajaga“ paralleelselt oli meil sõelal ka vist „Liblikmees“. „Härra Paul“ on muidugi ka hästi filmilik raamat, aga see on liiga mahukas, et ma oleks mõelnud sellest filmi teha. „Artur Sandmani loos“ vaimustab mind siiaamaani teo idee. Seal on üks kaariku-suurune tigu, kes ongi nagu kaarik. Tema koja sisse saab istuda ning siis ta viib sind ükskõik kuhu vaja. Mitte mõõda maad, vaid lihtsalt ükskõik kuhu. Ainult – selleks, et tigu toimiks, peavad kõik jook- ma 25 tassi teed. Kui tee hakkab veres lahtuma, siis tuleb võtta kohe uus kogus, muidu jääb tigu seisma.

Millest räägib uus film „Akadeemik Obruchevi unenägu“? Kes see Obruchev on?

„Akadeemik Obruchevi unenägu“ räägib loo jalast, kes otsustab omal käel elama hakata. Ta rebib end oma peremehe küljest lahti ja laseb varvast. Loomulikult pöörab selline sündmus jala peremehe elu pea peale. Sellest omakorda saavad alguse sündmused kogu maailmas.

Lisaks jalale ja tema peremehele räägib „Akadeemik Obruchevi unenägu“ aga ka ühest kirjandusõpetajast, kes kogemata kirjutab luuletuse jalast, kes otsustab omal käel elama hakata ja kes laseb oma peremehe juurest varvast...

Ühtlasi räägib „Akadeemik Obruchevi unenägu“ Tartu tudengitest, kes väntavad ühe lühikese mängufilmi. Nende üllatuseks saab see film väga tuntuks ja muudab kardinaalselt nende loominguteed. Kui seni oli neil raskusi kaasamõtlemise, siis nüüd hakkavad inimesed



ise oma abi pakkuma. Lakkamatult uuritakse, millal nad mõne järgmise meistriteose valmis viskavad.

Neil filmihuvilistel on siitpeale ainult üks mure. Nimelt see, et neil ei ole ühtki ühist suurt ideed, mille nimel seda järgmist meistriteost teha. Küll panevad nad päid kokku, aga tee mis sa teed, ideed ei tule kusagilt.

Siis sünnib geniaalne plaan. Nad otsustavad, et nende filmil ei peagi ideed olema. Piisab sellest, et endal oleks pööraselt lõbus. Kusjuures, nad isegi ei varja seda suhtumist. Lausa vastupidi, nad lõugavad sellest igal pool. Õnneks ei usu neid keegi. Nad saavad rahumeeli ekraniseerida üht Andres Ehini luuletust. Nad ei löö risti ette isegi siis, kui töö käigus filmi peategelase välja vahetavad. Selleks saab kirjandusõpetaja, kes kogemata kirjutab luuletuse jalast, kes rebib end...

„Akadeemik Obruchevi unenägu“ räägib ühtlasi loo filmivaatajatest, kellele piisab, kui film vastab ainult kahele nõudele. Esiteks peab iga film olema originaalne. Teiseks peab iga film sarnanema eelmistele filmidele. Näiteks peab film kusagilt algama ja kusagil lõppema. Samuti peab olema neid kaht punkti ühendav narratiiv. Hea, kui seda narratiivi saab üldistada ühe-kahe-lauseliseks. Siis peavad filmidel olema veel sellised asjad nagu näitlejad, stsenaarium, operaatoritöö jne. Obruchev on akadeemik, kes näeb seda kõike unes.

Kus seda filmi lähiajal taas näha saab?

Koduseks kasutamiseks andsime märtsi alguses välja DVD. Seda saab endale hankida Tartust Athena keskusest.

Ootan huviga, millal ja mis kujul see Interneti piraat-levisse jõuab.

Avalike linastumiste kohta ei oska praegu ühtki kindlat kuupäeva ega kohta välja lubada. Tahaksime paari aasta jooksul seda „Unenägu“ ikka siin-seal huvilistele näidata. Eesti-siseste linastumistega pole aga jõudnud tegeleda, kuna põhitähelepanu oleme ajutiselt suunanud välismaale. Koopiad on saadetud näiteks Turu linna, Rostockisse ja Zagrebisse.

Oled sa veel filme teinud, peale nende kahe?

„Vanameeste näppaja“ ja „Akadeemik Obruchevi unenägu“ on kõige mastaapsemad filmiprojektid, milles ma olen osalenud. Samast mõõtkavast saab neile kõrvale panna ehk kaks dokfilmi – üks Tartu Kevadpäevadest ja teine, koolitööna valminud, dokfilm Taani koolisüsteemile eriomasest internaatkoolist (*efterskole*-st).

Need neli on sellised, mida võib ka võrastele inimestele näidata. Muud filmimised on olnud mingile siseringile või siis on minu osalus piirdunud näiteks massistseenis osalemise või ühes või teises küsimuses nõu andmisega.

Kes sa üldse oled, Urmas? Kellena töötad, mis on su eriala?

Ma olen vabakutseline kirjanik, kunstnik ja filmimees. Tegelen kõige sellega, mis jääb enam-vähem kirjeldatud valdkondade raamesse. See tähendab peaasjalikult, et genereerin ideid, kirjutatan tekste, käin kaameraga ringi, lõikan olemasolevat kokku. Ühtlasi aitan nendes valdkondades teistel oma ideid ellu viia, et talendid ei jääks rakendamata ja meistri-

teosed ei jääks sahtlisse. Tagatipuks ma veel õpetan ka, kuidas seda kõike tuleks minu arust teha.

Akadeemilise hariduse poole pealt on mul ette näidata paber selle kohta, et ma võin toota meediatekste (eeskätt televisiooni). Ajaliselt olen viimastel aastatel kõige rohkem tudeerinud sotsiaalteadusi (eriti neid valdkondi, mis puudutavad sotsiaalpsühholoogiat ja sotsiaalset kommunikatsiooni).

On sul oma lemmikkirjanik? Lemmikrežissöör? Kes on sinu jaoks autoriteedid?

Ei ole. Ma olen mitu korda sellele küsimusele vastanud, et minu lemmik režissöör on Jim Jarmusch. See vastab nii palju tõele, et ma usun, et ma suudan vastata ka järgmisele küsimusele, mis minult seejärel tema filmide kohta küsitakse, sest ma olen neid päris mitut näinud. Mõnda („Ghost Dog“) lausa 4-5 korda. Seni pole ükski pettumust valmistanud.

Aga öelda, et üks või teine on nüüd mu lemmik-kirjanik või -režissöör, on ikka väga julm.

Minu jaoks on tekstid tähtsamad kui nende autorid. Ehk et ma vaimustun pigem üksikutest tekstidest kui üksikutest autoritest. Ja seejuures on vaimustumise juures määrava tähtsusega aeg ja koht. Mõni lugu sobib näiteks paremini hommkusse, teine õhtusse. Kindlasti on mulle meeldinud mitmed filmid ja jutud, mille autoreid ma isegi nimetada ei oska.

Ankeet: Alan Proosa

küsimused ja foto Kaisa Eiche

mis on esimene asi, mida sa oma elus mäletad (kui kauges lapsepõlves ja mis see oli) See oli rist olustiku pilt, Kohtla-Järvel kui käisime perega ühel vanatädil, sugulasel külas. Ma olin ehk u. neljane siis. Singerimasin ja vanainimese lõhnad seal toas. Pärast tänaval oli jumalik, ere kontravalgus ning inimeste siluetid.

kelleks sa suureks saade saada tahtsid

HAH-HAHHA! A MATAHTSIN ROCK STARIKS SAADA. NO KIDDING. ISA KUULAS LED ZEPPELINI, TREX'i, BLACK SABBATHi jne. MA LÖIKASIN ENDALE PARIST MITU KITARRI VÄLJA. ÜKS oli selline sarviline, heavy-metal selv.. KOSMONAUDIKS VIST NATU KENE KAH. VAHEL TUNDUB, et mulle meeldiks, sobiks ka nt. aedniku amet.

mis kultuurinähtus sind väiksena kõige rohkem mõjutas

~~harmatult~~ Ma arvan et jällegi see, et mu isal oli küllaltki hea muusikamaitse. Et siis ROCK N ROLL.

aga nüüd, suurena

mõnetika ROCK N ROLL, subkultuurid, GOTH-INDUSTRIAL-ELECTRO, TRANSGENDERED VÄRK jne.

ilus kevadine Tartu. kas see linn on sulle kudagi olulisem kui ükski teine linn, et sa siia pidama oled jäänud. JON. Kuigi seda juhtub üsnagi sageli, et mul on tärtnust riider. Siinkohal tsiteerin Peeter Paska (kes oli põrnu pärit): "Tead, miks Pärnu merre ei raju?" "Sellepärast, et TARTU imeb."

mis väärtusi see linn sinu jaoks kannab

Mulle tegelikult meeldib riin. Sest et ma olen laisavõitu inimene. RAHU on riin linnas rohkem. Ja et on rohelist. JA ET ROLE NII PALJU NEID ENDTÄIS HIRSTEREID.

mis kohad on sul Tartus lemmikud ja miks

nt. ZOOLOGIA MUUSEUM oma ulmelise keskkonna ja samas morbiidnurga. RAAMATUKOGUD.. Ma ei ole enam väga aktiivne pidudelkäija, kuna selliseid pidusid lihtsalt ei ole ega tehta, mis mind piisavalt erutaksid. Vahel ikka käin GENKLUBIS, MAAILMAS.. Tartu klubis on kah aeg-ajalt huvitavamad värki.

kes on tüüpiline tartlane

TA on pigem selline hipilik ja näivse võitu, mulle tundub. SAGELI KA PISUT AGRO. OK, agrod on neid nii palju enam pole. Muidugi. TA on ~~harmatult~~ sageli kehatu või mittekehalik, hõljub rahulikult raimetes sfäärides. Peab ikka hakkama neid kõtekõrerdusi ja lõnatõmbeid tegema..

Kas sina kvalifitseerud tüüpiliseks tartlaneiks või?

Ei TAA. AGA MA KALDUN ULMESSSE KÜLL.

kardad sa selliseks muutuda

Vahel olen endas avastanud küll nakkusi TARTU VAIMUST..
Ma ei usu, et ma selliseks muutun.

oled sa dominantne või alalhoidlik tüüp

MÕLEMAD. VASTAVALT OLUKORRALE.

MUL ON MASOHIISTLIKUD KALDUVUSED. SADISTLIKKE ON VÄHEM.

või mis sind elus hoiab

muusikaga tegelemine kindlasti. Ja vahel ka trots.

JA KA LOSTUS, et ma leian õiged inimesed üles, õnne.

mis on su parim iseloomujoon

OI, MA OLEN NII AUS JA HEA!
ÕIGLANE

milles sa eriti andekas oled

im pretty good @ messing things up.
mis veel...? ma olen nt. ka üsnagi gender gifted.

~~ja ma olen ka väga andekas.~~
raskemeelses olen ka vahest andekas.

millised kultuurilised protsessid sulle kõige rohkem vajalikud on

Mulle on vajalik, et elu & kultuurikeskkond oleks võimalikult mitmekülgne. Loomulik ja tegelikult. Tahaks loota, et rumalad ja kitsarinnalised saavad oma pimedusest välja. YES!

~~Ma olen ka väga andekas.~~ OH MY GOD.
Vajalik on, et ~~ma~~ sotsiaalselt kunst ja loomingulise tegevuse arengut & levikut... Ma olen tundnud oma elus palju seda, et ma justkui sündisin valgesse keskkonda. St. et siinses ühiskonnas ja ka kultuurikeskkonnas alles vargsi kõrvituvad protsessid, mis arenenud moades ammu olemas on. Samas areneb EESTI jõudsalt & see on huvitav. kui sa saaksid omada 3 kunsti objekti kogu maailmas tehtud kunstist, siis mis need oleks

MA EITAHÄ PRAEGU ÜHTEGI OBJEKTIO MADA. TÜHIRUUM.

mis bändides sa üldse kaasa teinud oled

RUFF ENUFF • TRIINU GONZALES • NYROK CITY • ~~MAKIN~~

PRAEGU TRGUTSEN KAHES: bass & vokaal SODA EFFECT, NING VOKAAL & TANTSUSAMMUD speed dub/punk

bändis nimega MAIKAMEIKERS. just tuli välja maikameikeri debüüt EP "TOPEVA". KUJUNDASIN ise selle plaadi ümbrise. PÄRIS KIHVT SAI.

kellest parim mälestus/olulisim õppus

bändikaaslastest jah? Väga palju huvitavaid ja loomingulisi tegelasi on olnud... NYROKI aegadel ~~MAKIN~~ PETER PASK oli ikka väga hull tüüp. Kuigi ma olin temast ka palju noorem, avaldus minuses vahel tema suhtes lapsevanemlike hoolitsus, ta armastas mind iir. Vahel lasin end tema energiast kaasa kanda, käia sealpool head ja kurja. SODA E Karlisega olen ka juba ammu kaasa. MAIKAMEIKERSI chunginiga on mind segamini aetud või vendadeks peetud. Vist oleme mõneti sarnased küll..

kui oluline on sinu jaoks kriitika

on ikka oluline. Ogu konstruktivne pigem.
Oleneb kriitikust kah muudugi, et kellele sõnal, mõttel on
~~kaalu~~ kaalu.

on sul korraldajate ja kunagi pahandusi olnud

põrsalt, mõned korrad on olnud küll.

nt. väike poisina sattusin RAKVERES osavate pitaräpumeeste jõukusse,
neil oli väga spets tehnikat välja arendatud (mõned olid mu tolkud
klassivennad), ma ise ei varastanud, kuid nad jagasid oma saagi
meelsasti minuga. Siis käisime DONALDINATSU ja väike ostmas. Hea, et
see kama ei kestnud, jäi vahel lõpuks. ~~...~~ Pungiaegadel
tülitas seal kohalik noorpolitsei kah meid aeg-ajalt. Viidi
autoga jaoskonda, konfiskeeriti paar jointi.. Ühel korral
õrkasin kongis kah, enam ei taha. Korjasid mind üsna kodus lähedalt
pargist üles, din sinna magama jäänud.. Aga need asjad juhtusid
üsna ammu. NO, THANKS.

Mis sind fotograafia juures paelub

ma sain juba lapsepõlves fotopisiku külge - need kutsuvad lõhnad
ja punane valgus, kui isa vannitoa fotolaboriks oli muutunud!! Ning
kujutise "maagiline" ilmumine paberile. Need asjad lummasid mind.
Ajarännakute võimalus paelub nt. Rännakud aeg-tuumis.
Aga ma olen viimasel ajal fotograafiast pisut taandunud.
OVERDOSE VIST.

milliste fotograafide tööd sind lummasid

ANDREA GIACOBBE,

PHILIP LORCA DI CORCIA, ERWIN OLAF, FLORIA SIGISMONDI, STEVE HIRT,
aga ka DAVID LACHAPPELLE, ANTON CORBIJN, NAN GOLDIN, STEVE DIER
GORDDE, DORALBA PICERNO ~~...~~ mõneti jne.

kas ja miks on mood oluline

ON OLULINE, KUIGI VAHEL TUNDUB, ET POLE NII VÄGA.

KUI PEAKSIN VALIMA skaalat, mille ühes otsas on 0-mood ja igavused
kloonid ning teises on mitmekülgsus, "värvi-rikkus", MOOD, siis valiksin
selle viimase. MOOD on ju mäng. Mäng on väga oluline.

kas sa teed sporti

Kunagi olen teinud kõvasti, kuid nüüd, juba aastaid, mitte.
Tegelikult võiks endasse taas sisse harjutada nt. hommikused
kõtebõverdused ja kõhulihaste harjutused.. Aga ma liigun
palju. ~~...~~ ja ma tegelen enda (privaat)koreograafiaga.

kuidas sa puhkad

MA EI OSKA ERITI PUHATA. Vahel ~~...~~ magan nii palju kui õnnestub.
MÕNIKORD EI TEE PÄEVI MIDAGI, KUULAN MUUSIKAT... vahel
hoian telefonigi väljalülitet, pikalt. Võimaluse korral viibin
looduses. See õnnestub küll harva.

fiktionaalselt - kas sul on oma "herooin"

Vahel tundus, tundub, et on. Aga ta ilmutab end mulle NII
harva. WHAT A TEASE!





sinu lause lugejale

"MÜÜRILEHE" lugejale nagu polegi eriti misbit pöörutavat öelda,
~~aga~~ aivan enam-vähem, missugune on selle lehe auditoorium...
 "JUST", "KROONIKA", "LÕHTULEHE" või "NELLITÄATAJA" jne. lugejatele oleks
 kõne palju rohkem öelda. AGA OK: "BRING THE LIGHT!"



DIALOGID

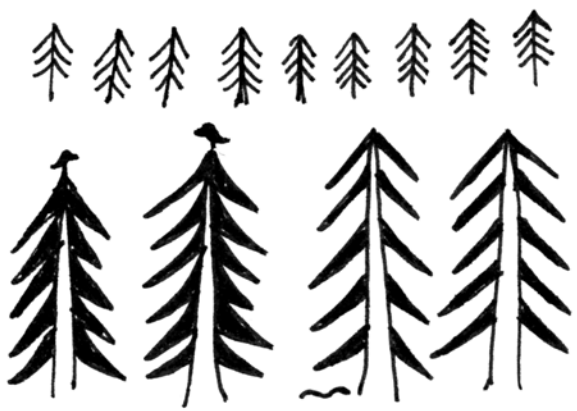
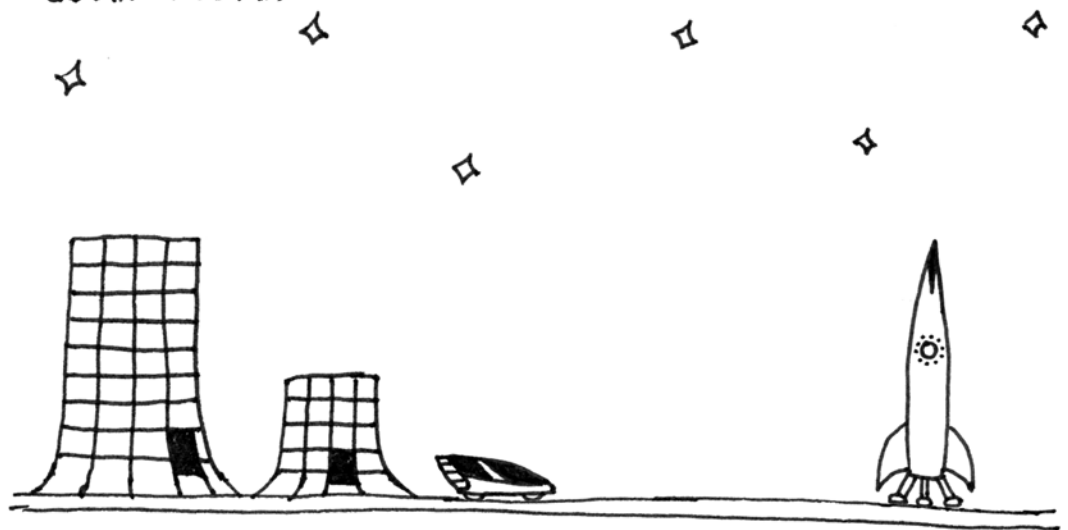
EDVIN AEDMA

MIKS SUL SELLINE
KIIVER PEAS ON?

SEST MA OLEN
NÜÜD TAUR.

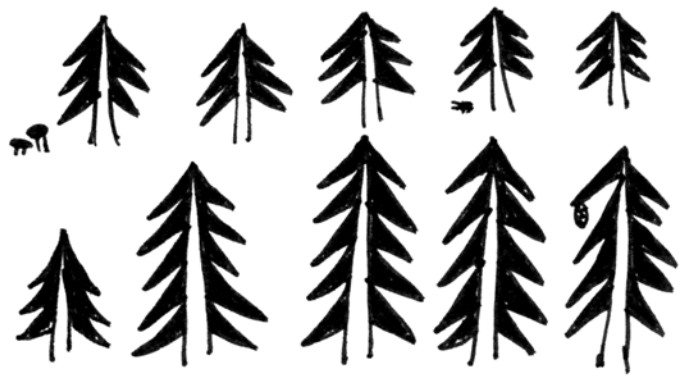
EI OLE SA
MIDAGI, VÕTA
KIIVER ÄRA!

EI VÕTA.



KAS SA OLED LUGENUD
RICHARD BRAUTIGANI
"ARBUUSISUHKRUS"?

EI, AGA MA OLEN
LUGENUD JOHN UPDIKE'I
"KENTAURI",
KÄBI TAHAB?
JAH, PALUN.



MUL ON MINGI
ASI KEELE PEAL
MINGI PAHA ASI?
JAH
MA TEAN, MUL ON
KA.



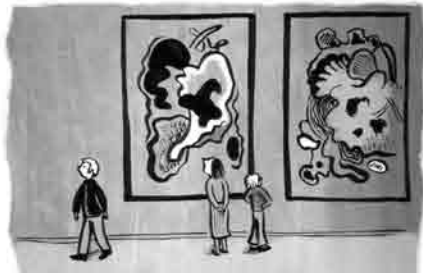
MIS ASI SEE SUL
KÄES ON?
VÕIROOS.
SA TAHTSID
ÕELDA: "VESIROOS"?
HM. JAH, VESI-ROOS.

MIS ASI ON STILISTIKA?
MA EI TEA, MULLE TULEB
PÄHE MILLEGI PÄRAST "APELSIN".
ÕIGE.

70-ndate aastate lõpul töötasin ühena esimestest eestlastest Moskva lähisel Solneti Nogorskis Seneži loomingu baaris. Üle terve NSVL-i oli sinna kokku tulnud ligi poolsada graafikut ja maalijat.



Tolleaegses NSVL-s oli Moskva oma välissaatkondadega (ja läänelik Baltikum) ehk ainsad kohad, kus võis teha midagi isemoodi, ilma Kunstnike Liidu suunisteta. Sellepärast oli paljudele Senezis töötamine ülitähtis.



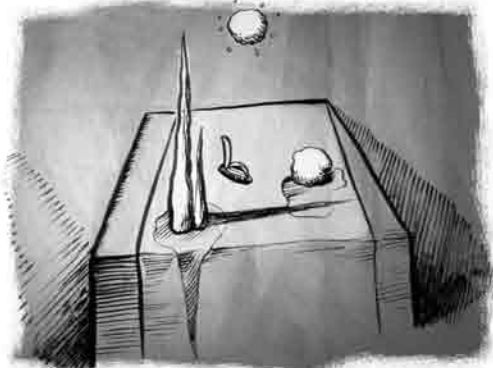
Vihasemad vastased kahtlustasid selles muidugi sotsialistliku realismi pilamist. Nagu oleks realism ja pole ka!



Kuna teatavasti ükski talv ei jää tulemata ega ükski kevad ei jäta oma korda vahele, tutvusin seal venelanna Zojaga Harkovist, kes omakorda tundis elavat huvi Baltimaade ja eriti Eesti kunsti vastu.



Kõik esemed selles vaikelus on olemuselt külmad va. Zoja juukseklamber.



Praegu elab Zoja USA-s New Jerseys ja on USA kodanik. Me oleme senini kirjavahetuses. Tundub, et tal läheb seal hästi.



Tal on leping ühe Manhattani galeriaga, kes korraldab tema näitusi ka San Franciscos, samuti Filipiinidel ja Jaapanis. Tundub, et selleks ei kasuta ta Brighton Beachi vene maffia abi. Sama galerii annab perioodiliselt välja tema näituste katalooge. Nii on seal neil kombeks.

Eriti on meelde jäänud pikakasvulised mägede pojad oma kärarikaste pidudega.



Mujal oli kunstielu konservatiivsem.



Noored vihased kunstnikud segasid sellest tihtilugu Üsna veidraid kokteile. Aga aeg, nagu Venemaal ikka, oli segane ka.



Parasjagu tõtati kõigest väest abistama Afganistani. Selle humanitaarabi käigus tapeti ligi kaks miljonit kohalikku elanikku. Lisaks muidugi veel seaduslik president ja tema perekond.



Aeg-ajalt käisid meid inspekteerimas akadeemilised komisjonid, kes lahkelt jagasid õpetussõnu. Eestlased, imelik küll, jäeti peaaegu rahule! Ilmselt oli neil värskest meeles Soome sõda ja teati, et neid soome-ugrilasi pole eriti tark tegu togida.



Ta nägi, kuidas ma eriti laual oleva lumepalli maalimisega vaeva nägin, ja tuli appi.



Tema asi on iga päev maalida-maalida. Väga ebainimlik süsteem, kas pole õudne!



Kes samas akadeemikutest koosneva kunstikomisjoni ees värisesid nagu haavalehed, kohe unustasid nad oma kodulinna ja iseenda nimed ja eriti selle, mis on nende piltide peal ja milleks.



Mina läksin sinna töötama üsna proosalisel põhjusel - nimelt mu enda ateljeemaja Uuel tänaval läks põlema ja osa seinast varises hoovi. Jäin kodutuks. NSVL-i nooremas kunstielus oli parajasti fotorealismi (ehk slaidimaali, uusrealismi, hüperrealismi) pealetungi aeg. Kõrgemal pool seda võõristati, aga samas ka veidi taluti. Venelastele omaselt isegi öeldi siin-seal, et maailma esimene hüperrealist oli tegelikult Laktionov.



"Vaikelu jääpurikaga" kõrval valmis Senezis veel "Kinoprojektsioon" (eksponaadina KUMUs), "Autoportree läbi nõõpaugu" ja "Vaadake teiselt poolt lõuendit lõpetamata maalile" (erakogus). Teine, poolsalajane nimetus "Vaikelu jääpurikale" oli "Vene talv". Ja talv oli seal tõesti Vene oma.



Siiski ühel järjekordsel ülevaatusel soovitas bussitais akadeemikuid mulle hoida külmkapis jääpurikaid ja lumepalle, kuna nii olevat hapraid ja ajutisi asju kergem maalile kanda. Õnneks oli mul kohe ette näidata sügavkülma pandud kaheharuline jääpurikas ja korvike lumepallidega. "See poiss on ju realist!", kõlas otsus ja seepeale jäeti mind täiesti rahule.



Mängleva kergusel maalits ta osaliselt sõrmega selle ise ära. Mina niikuinii ei tabavat Venemaa lumist hingel! Nii et Vaikelu jääpurikaga on tegelikult koostöö Zojaaga. Sellest ajast peale öeldi Harkovi kunstibosside poolt talle, et Teil on maalides ilmne Balti aksent.

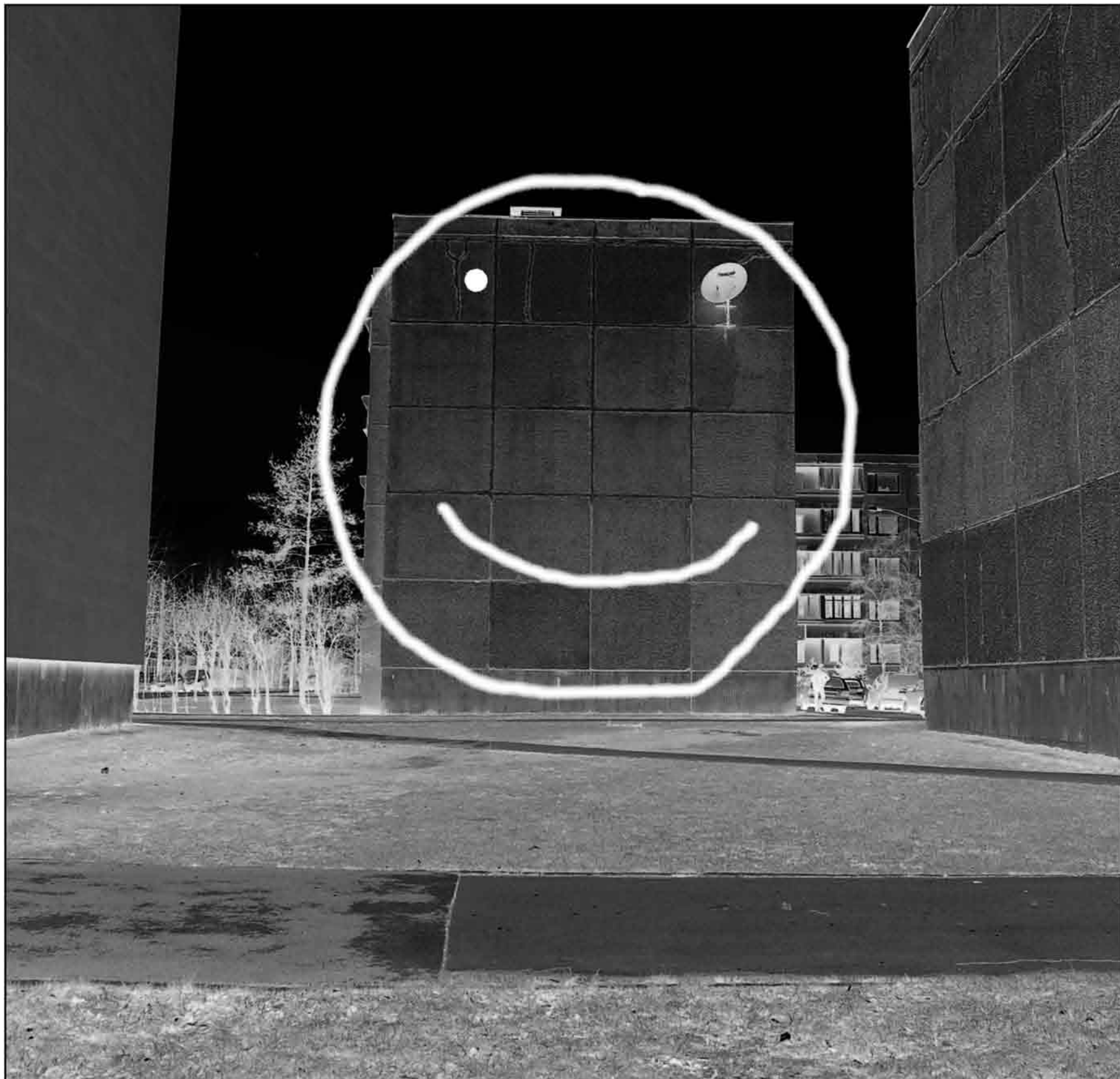


Vaatamata sellele, et "Vaikelu jääpurikaga" on tegelikult tavaline vaikelu veidi ehk ebatüüpiliste esemetega, pean siiski ütleva, et ega see koostöö Zojaaga nii väga vaikelu ka ei olnud.

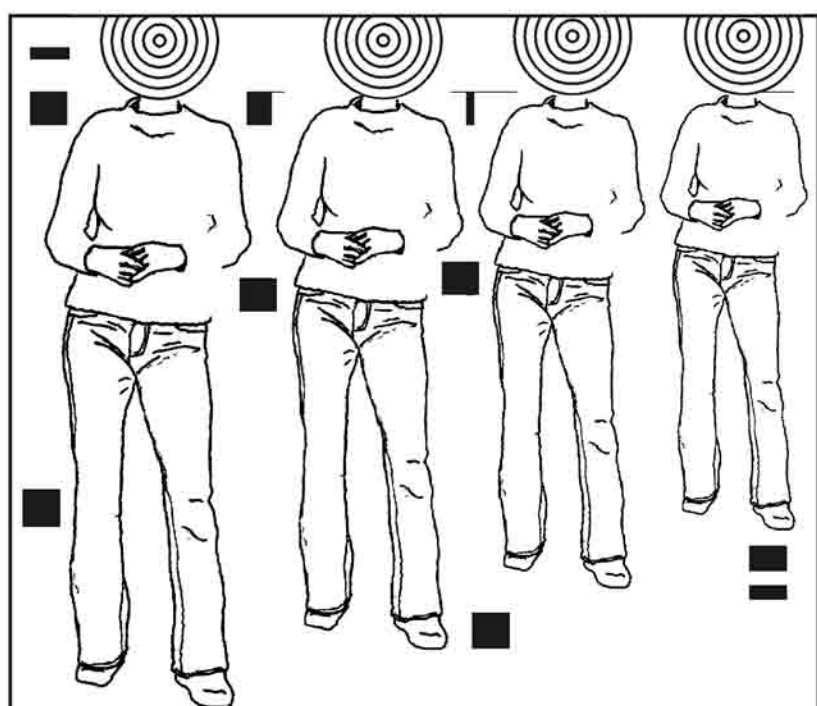


YKSKI ELAV HING

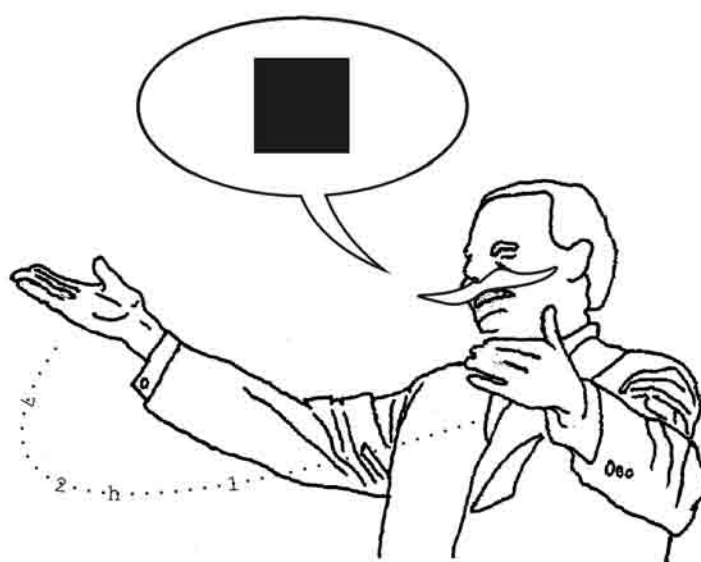




lõika siit >>>



Ei mingit kahtlust: "kunsti" kõikelubava sildi all oli järjekordselt maha saadud mingi täieliku pasaga.



Tuntud kunstiteadlase N. F.-i aju töötas tühikäigul, otsides mingit Foucault' või Derrida tsitaati, mis seda kõike rehabiliteeriks. Tema lehvivad vuntsid ei suutnud siiski varjata põlgusest vinetatud huuli.



© 2003, EFC. All behaviour reserved & calculated.
Using this product in any useful way prohibited,
copyright lost. Exit worldwide entropy, enter reality.

Tähelepanekuid ostukeskuste kohta

Salmo Salar

Viimaste aastate jooksul on mu kodulinna rajatud arvukalt ostukeskusi. Liialdades võiks öelda, et neid on tänaseks juba liigagi palju. Sellegipoolest suhtun ostukeskustesse leebe sümpaatiaga – nagu inimene, kelles miski on ärritanud leebet sümpaatiat. Nii mõnigi kord olen oma igapäevastelt trajektooridelt kõrvale kaldudes tabanud end üllatuselt: ohhoo, kas see pole mitte üks kena uus ostukeskus, kuhu siinkandi inimesed saavad kõiksugu toidu- ja tööstuskaupu ostma tulla?! Ja ongi – ma pole kordagi eksinud.

Ostukeskust, mis asub mu kodust vaevalt jalaviske kaugusel, nimetan ma helitavalts Putsiks. Olen teel koju ja helistan oma tüdruksõbrale:

“Kuule, ma hüppan õige Putsist ka läbi. Mida vaja?”
 “Leiba,” ütleb ta vähimagi armukadedu- seta, “juustu, mingit lihavärki, apelsine, mune ja... pärm.”
 “Piima on?”
 “On.”

Ostukeskus algab kahest sissepoole avanevast ventiilväravast, mis ei lase end puudutada, avanedes ise. Seda kaudu tagasi ei saa.

Ostukeskuse kaubavalik on mitmekesine, kõike mõeldavat sealt siiski hankida võimalik pole. Näiteks akvalangiülikonda, lasernivelliiri või kulda. Samuti ei maksa ostukeskusesse minna toodete järele, mida veel ülepea välja mõeldud ei ole (kartulimarmelaad, Mumuu kohvikoore avaja jne).

Ostlemise hõlbustamiseks on kaupluse juhtkond ökonoomide ja inseneride nõul otsustanud **erinevad** kaubad asetada **erinevatele** riiulitele, mis omakorda on ühendatud vertikaalseteks kergkonstruktsioonideks, mis omakorda liigendavad kogu ostupinna temaatilisteks sektsioonideks (pagaritooted, puu- ja juurviljad, kodukeemia, alkohoolsed joogid jne). Pärm asub küpsetusmargariini riiulil või majoneesivaliku kõrval, majonees omakorda kanamunade läheduses.

Lihatükid (veise-, sea-, kana-, kalkuni- jms) on saadaval erinevas suuruses ja kujul, vorst (keedu-, poolsuitsu- (PS), täis- suitsu- (TS) jms) pakendatuna (kunst-?) soolest vormi.

Külastajatel on ostukeskusesse sisenedes harilikult teada, missugustest produktidest ja tarvetest neil parajasti puudus on.

Harva lahkub pooleteiseliitri ole järele tulnud isik Putsist karbitäie sügavkülmutatud mereandide või põrandapesumopiga.

Ostukeskuse külastajad liiguvad sujuvalt riiulite vahel, tehes valikuid vastavalt isiklikele või leibkonna vajadustele, ostujõule või äkkhimudele, ning laovad tooted riiultelt sihtotstarbeliselt ette nähtud ostukorvidesse ja -kärudesse, mille tagastamine hiljemalt ostukeskuse parkimisplatsil on kohustuslik.

Võib juhtuda, et satun ostukeskuses kokku mõne tuntud või tuttava isikuga. Üleeile kohtasin Putsis oma sõpra K-d.

Mina: “Tere, K. Illus porru!”
 K: “Tere jah. Aitäh.”
 Mina: “Ega sa äkki ei tea, kus pärm on?”
 K: “Kesse?”
 Mina: “Pärm, noh. Presspärm.”
 K: “Ei, kurat, ei tea küll. Seente juures äkki?”

Lihtsustamaks hinnakalkulatsioone, on vaetavate ja loenduvate toodete puhul igaühe hinnasildile märgitud vastavalt ka kilo ning tüki hinnad. Kõige kallim maitseaine on safran (117 800 eek/kg), kallimaid maiustusi on suhkruvatt (300 kr/kg). Leib on ka, kurat, nii kalliks läind, et...

Võimaliku eksimise korral juhatavad asjatundlikud saaliteenindajad nõutu ostleja varmalt otsitavate kaupade juurde:

Mina: “Vabandage?”
 Asjatundlik saaliteenindaja: “Jah?”
 Mina: “Kas te oskate, palun, öelda, kus asub pärm?”
 Asjatundlik saaliteenindaja: “Pärm? Pärm... pärm on küpsetusmargariinide riiulis, siit paremale ja otse lõpuni välja. Kas tulen kaasa?”
 Mina: “Pole vaja, aitäh!”
 Asjatundlik saaliteenindaja: “Palun.”

Ükski kaup ostukeskuses ei kuulu külastajale enne, kui selle eest on tasutud toote väärtust tähisav hind. Kes ei maksa, on varas. Seega on teiste ostlejate korvidest ja kärudest näppamine lubatud üksnes turvaväravatest **seespool**.

Kui kogu soovitud kaup korvis, ning suundute kassasse, võite olla kindel, et — kas mõne teie ette sattunud ignorandi tõttu, kes on unustanud kaaluda oma pistaatsiapähklutsaku, mõne alaealise tõttu, kes üritab kassiirilt alkoholiostuluba

välja pommida, mõne kaubakülluses pea kaotanu tõttu, kes on välja valinud rohke- ma eest, kui finantsid lubavad, kassiirõpila- se tõttu, kes ei tee vahet õunasortidel Fuji (õrnroosa) ja Granny Smith (sügav- roheline), ja keda vanemkassiir selle eest selja tagant sõitleb, proua tõttu, kes üri- tab maksta oma mehe kaardiga, mida ei aktsepteerita, mistõttu ta on sunnitud pangaautomaadi juurde sularaha järele tõttama, kohmetute kätega pensionäri tõttu, kes pillab kassa ette kildudeks pur- gi ploomikomposti, hajapäise armunud kassaneiu või lihtsalt saatuse nöögi tõttu – satute iga jumala kord kõige visamalt edenevasse järjekorda.

Summary

Uncanned Culture By Anna-Liisa Unt

Creative Industries equal culture as an economical force. The cultural picture of ones town is more or less immutable – it either is or isn't, and Creative Industries can do nothing about that. Creative Industries is still one of the most thriving economical sectors, which in towns is expressed through people and enterprises. As a snowball effect, where there's some, there will be more. These cultural activities should be free and a little kaotic, because if rules and systems are forced on e.g. culture factory, we will soon find that there is another secret culture factory in Tartu. The kind where everything is possible.

Know-how: Madis Mikkor By Madis Mikkor

The main principle of Tallinn culture factory Polymer answers to the concept of culture factories in the late 60s Europe. The 3 principles of Polymer are: independence, subsuming different purviews, activity in an factorial building. The primal association between arts and culture industries seems obvious – factory and industry. But there's still a noticable gap between creativeness and industries. In many different realms the work could be done much more effectively if the culture factory was able to afford payed help – unfortunately everything is done with the resources at hand with the help of unprofessional personell, which in long perspective might make the costs even higher. At the moment Polymer is 90% self-enabling, and 10% is covered with the help of local and national funds. The inhabitants of Polymer are not only rentals, they are given the opportunity to show themselves with the help and resources of this culture factory. Polymer feels strongly that there is need for both sides of their activity – creating and consuming arts. It is hard to find an alternative for Polymer, as it is probably unique.

In Memoriam: Vaino Vahing By Matis Song

Famous Estonian writer, playwright and pshychiatrist Vaino Vahing died on March 23 at the doorstep of his home. He didn't succeed in keeping up with the rhythm of life, but still he managed to live it being natural and free, even though his dreams were clouded with constant depressions, doubts and angst. One cannot say rather Vahing existed as a short story, play, screenplay, expertise or diary – everyone picks their own. He was a phenomenon who tried to write about the people in their own time, in their weaknesses and misunderstandings. Many writers wish to be secretive, Vahing was revealing – and

that was even more complicated than the secret language of some.

Tartu Literature Festival Prima Vista By Mathura

Why do we need literature festivals? Is it for the writer? Or maybe the reader? You can find the answer in Tartu literature festival Prima Vista.

The festival offers a view on the most interesting authors and phenomenon of contemporary literature. It brings the reader closer to the writer and literature itself. Furthermore it brings two writers closer together. Literature becomes more than a written text – it is about certain people, about listening. Prima Vista views on literature as a way of opening up the world around us.

Cabaret Derrida By L.G.C.

On April 30th there was a performance project Cabaret Derrida, which is the contemporary form of the dadaistic Cabaret Voltaire. The concept of BACKSTAGE=Frontstage enabled the audience to spend time styling hair or practice textile art to pass the time until the performance begins. The carnaval went around the spectator and the non-spectator, held a similar effect to arts and non-arts. The performance itself formed a kvantesthetic atmosphere, where possible linkage to anything became random.

Tartu, Where's Your Theatre? vol. 3 By Maarja Mänd

The search for Tartu theatre has lasted for months now, and the author still hasn't found it. It's not in the big institutions, and it wasn't in the small ones that ceased to exist. Maybe it's in this amateur theatre called the Youth Theatre Factory. Youth Theatre Factory consists of a 5-member board, which functions as an artistic board. Other than that the roles in this funny theatre are interchangeable – person functioning as the director of a certain production is the king, and everyone else according to his ideas and plans function as the artistic, administrative or technical team of the on-going production. Less than a year old theatre has produced so far 3 productions, 4th is about premiere. This non-profit institution works on an enthusiasm exemplary to every theatre in Estonia. One can only hope that when Tartu will have it's proper theatre, it is similar to this one.

Brave New Ghosts By Sven Vabar

It is said that old houses are haunted. Usually the ghosts look like the former habitants of these houses as they are pictured in the brownish photos. But these old houses are not as interesting as the 3D projections of new, yet to be

built buildings. Ghosts appearing in those buildings are real, and not those of the past formed from our own fears and disbeliefs. These ghosts can be anything form a businessman to a woman clad in simple clothing. These ghosts cannot be chased, they can only be observed. If you try to catch them, they will disappear, but if you stay still, they will do what they are supposed to do – just be. They are not the ghosts of the past, they are of the future.

Interview with Rein Fuks By Madis Aesma

Pia Fraus, famous Estonian popsex-tet celebrates soon its 10th birthday. Famous in Estonia as well as around the world. The band's guitarist and composer Rein Fuks reveals his thoughts on the soon-to-be-published and world-famous Norman Blake's produced album called „After Summer“. The album is presented on May 7th in Japan, on May 13th in USA, and on May 15-16h in Estonia.

Interview with Urmas Nimetu By Katrin Ruus

Urmas Nimetu is a freelance artist writer and cinematograph. Even though his lastname – „Nimetu“ – means „Nameless“, he has made quite a name for himself: published short stories, made films and received a title: Best Student Film 2005. He generates ideas, writes texts, walks around with his camera, and helps others to put their ideas into practice so that talents won't be unnoticed or masterpieces unpublished. In addition to that he also teaches how all of this should be done.

Questionnaire: Alan Proosa By Kaisa Eiche

Estonian artist Alan Proosa gives a very personal and honest interview to Kaisa Eiche. What is more personal than handwritten text, what is more honest than un-edited questions and answers? This questionnaire is a small insight to Proosa's person and personality: how he grew up, what his ambitions were and are, how he positions himself in Tartu. His message to Müürileht readers is: BRING THE LIGHT!

A Couple of Thoughts on Shopping Centres By Salmo Salar

In the last few years many shopping malls have been built and opened in Tartu. Many can wonder "Wow, is this shopping centre new?" And yet one can still look at it with mild sympathy. There are certain unwritten rules to going to malls - people usually know what they want, the appearing situations are quite familiar to them. And still, you can spend quite a time, and meet quite a lot of people in the search of yeast.

Genialistide Klubis toimub

Lutsu 2 TARTU / www.genklubi.ee

E12.05 T13.05 K14.05 N15.05 R16.05 L17.05 P18.05

Kontsert ja chill
ELLER RYTHMICS
Elleri kooli rütmimuusika osa-
konna kontsert

Kontsert ja pidu
ÜLIÕPLASKONNA SÜNNIPÄEV
Live: KRIMIINAALNE ELEVANT
Live: KÖÖK

Kontsert ja pidu
SEKSOUND GOES:
AFTER SUMMER:
ULRICH SCHNAUSS
PIA FRAUS
PICNIC
DJ: Martin JÕELA ja Tõnis
KENKMAA

Kontsert ja pidu
ATOM OM
öö täis erinevat elektroonikat
Live: LESLIE DA BASS
Live: MULTIPHONIC RODENT
Live: MIMICRY
Live: KAIDO KIRIKMÄE
Live: M.I.M. - MAN IN MAARDU

E19.05 T20.05 K21.05 N22.05 R23.05 L24.05 P25.05

Genialistide Klubi
PADJAKINO:
VARBLANE, POEET
ZAVOODI FENOMEN
(Jaan-Jürgen Klaus 2008)

Kontsert ja pidu
Live: STAUUK
Live: SODA EFFECT
Live: CHUNGIN AND STRAP
Live: ON FAGGOTS
Live: JUNK RIOT
DJ: Alan PROOSA ja ASUKYL

Kontsert ja pidu
AAV/EEB 2008:
Live: RÕÕVEL ÕÕBIK
Live: HONEY POWER
Live: LACK OF EOINS

Hoovis ja majas päeval 11.00
MÜÜRILILLE TÄIKA
Majas õhtul ja öösel al 18.00
REGIÖÖ

Noorte Teatitehas
UNENÄOVABRIK
esietendus

E26.05 T27.05 K28.05 N29.05 R30.05 L31.05 P01.06

Noorte Teatitehas
UNENÄOVABRIK

Noorte Teatitehas
UNENÄOVABRIK

Kontsert
INDIGOLAPSED

Kontsert ja pidu
FLASHBACK
MAIKAMEIKERS (EP esitus)

Kontsert ja pidu
INNOVATSIOON

E02.06 T03.06 K04.06 N05.06 R06.06 L07.06 P08.06

Kontsert ja chill
PUUMAJA JAZZ
Oleg Pissarenko, Antto Abner,
Raun Juurikas, Mikkel Mälgand

Kontsert ja pidu
JAZZ LESSONS

Kontsert ja pidu
MELODROOM